

Н. П. 29-1

771.9/451.

4

Ставмуывса пролетаріјас, бтутчбј!

ОРАДЫМ

1 №

1929

КОМІ ЖУРНАЛ.

Л. П.

Суздөдөј, лыддөј

быд төлыгып петан комі художество лїтература

— **ЖУРНАЛ** —

„ОРДЫМ“

Лездны ВКП (б) Обкомлөн Агїтпроп да КАПП.

„ОРДЫМ“-ЫН гїждны комі художество лїтература быд комі гїжылыг (щөщ комі-пермјакјаслыг). Гїжд крїтіка комі художество гїждјас-вылө, щөщ төдмөдө пролетарїат-нога роч лїтературадн.

„ОРДЫМ“ етө чельдлы лїтература.

„ОРДЫМ“ отсалө гїжны бостыгјаслы бурмөдны асыныг гїжансамнысө.

„ОРДЫМ“ етө бур отсөг лыддыгач керкајаслы, клубјаслы нүдны јурдөдчан уж, школајаслы, чельдлы лїтература, быд
УЖДАЛЫГ мортлы кокнї мїча лыдд-антор.

	Төлыг-кежлө.	6 төлыг-кежлө.	Во-кежлө.
Учрежденьејаслы да организатсїјаслы . . .	— 60 ур.	3 ш. да 60 ур.	7 ш. да 20 ур.
Гражданагы	— 30 ур.	1 " " 80 "	3 " " 60 "

НЭЖ Коми
1-1

Ставмуывса пролетарііяс, 6тувч6ј!

У-24

Гос. Публичн.

1929.

Об. 343.

ОРДЫМ

— — — — — || — — — — —
Лездны СН (6) П Обкомл6н Агитпроп да пролетаріат-нога коми гіжы6ясл6н ассотсіатсіја.

— — — — — || — — — — —
Комі художествоа лытература журнал.
Пет6 быд т6лы6ын 6тчыл

№ 1 (28)

ЯНВАР 1929 ВО.

— — — — — || — — — — —
ПЕТ6 НОЛЬ6д ВО

Сыктывдінкар
Комі ыга лезданн

Ежемесичный литературно-публицистический и художественный журнал на коми языке.

Орган Агитпропа Коми Обкома ВКП (б) и Коми Ассоциации Пролетарских Писателей.

№ 1 (28).

Январь 1929.

В. И. ЛЕНИН.
1870—1924

PLATE 1
1911-1912

Отувјон вождьнымос вежам.

(В. I. Ленин куломлы 5 во тырём-куза).

Бытёкё öнi-на
Морёсыс ужалыс жöзлөн
дрөгмунi, чорыда дојмiс.
Бытёкё öнi-на
Сёлөмөн бөрдиmöј нөжжөн.
Шогөдиc... Луншөрнас војмiс.
Вiт во-нын сетыган
Бөрлаңө пөраыс колiс,—
Шогсө-тај нещыштны сөкыд:
Жөзыслөн морёсас
Шоглуныс öнөң-на олиc...
Мыј вөчан? Ворсө-тај рөкыд!
Вөлин те мiжанлы
Ставнымлы донасыс-дона,
Сетлин те мiжанлы вынјас.
Топавлан кадјасын,
Вождөј, те ковлан-на јона—
Ог тупкөј сы-вылө öинјас.
Шогыс-тај морёсыс
Оз вермы вешыны дојтөг,—
Кујлө сен, бытё сөд ежа.
Выл олөм течiгөн
Ужалам чорыда, повтөг,
Отувјон тенө мi вежам.
Вынјөрным суңдас-на
Быдторкөд вермасын мiжан,—
ВеКаПө вескыда нуас.
Ужалам! Воңө пыр
Тувтчалам Лёнинлөн пијан...
Гөрд плаг мi лептам ставмуас!

Ас-выланым вірөдлам.

Мыжон ми „вірөдчам“.

Пролетаріат-нога комі гіжыөјас-пөвсын мед-воzza лунгаыс пыр вөлі төдчө кор јонжыка, кор омөлжыка өті-пөлөс „вірөдчан“—огө кужөј ботны асланым гіжөднымын јөз-костса олөмлы, ужалыс јөз мојаслы колан сурөссө. Тајө шуөмыс, ферт, оз быд гіжыглы інмы. Откымын гіжыг мунлісны гіжөдјаснас олөмыскөд өтщөш. Мед-јона та-бокгаң војдөр төдчывлісны Нубдінса Віттор да Біја-өгыр. дај најө өні оз сетны јона колана сурөса гіжөдјассө.

Гіжны-бостгыөјас-јылыс да унжык том гіжыөјас-јылыс нінөм-нын і шуны. Најө сурөс бөрјөмын нөті-жө оз зільны. Унжык гіжны-бостгыөыс сетөны сөмын „агіткајас“, кодјас лыдфылы сөлөмыслы нө вежөрыслы нінөм оз сетны. Ташөм „агіткаа“ кывбурјасыс „Ордымын“ ем пөштө быд нумерын дај вель-уна. Лефтөмыс јешщө мы-да колө! Сегга гіжөны ывлавыв серпасјас (щөщ і бур гіжыөјас). Лыбө сетөны куш олангам-јылыс, вірөдасны өіктыс крестана-пөвсыс сіјөс да кыңі ем сіјө, қік пастөгыс і сетасны,—он гөгөрво, ошкана сіјө олангамыс алі абу. Мі тані огө кутөј вайөдавны сещөм-нога гіжөдјассө. Пөчө адқыны быдөнлы „Ордымыс“ аслыныс. Сөмын індам мед-бөрја нумерса „Ордымыс“ (11-12 №) кык вігтатор: „Пөдан чері кыјөм“ да „Нопја-өір“. Мыјнө сетөны бурсө өніја өлөм мунөмыслы, ужғамлы, партіја тувіғлы ташөм віөтјасыд? Не-кущөм бур оз сетны, ферт.

Міјанлы тајө сорні-вылас вочакыв шуасны: сещөм гіжөдјасыс-пө-өд „бытөвејјас“. Мі огө венчө, сіјө збыль. Сөмын сещөм гіжөд-јасыд міјанлы абу тырмана выль олөмлаң мунөмыслы колөм-бок-гаң, сотсіализм-нога олөм лөбөдөм-бокгаң.

Мі-өд, пролетаріат-нога гіжыөјас, ас-возын кутам быдлунја мог—ас ужөн сетны мыјкө да мыјкө, көч ічөтїка, сотсіализм-нога олөм лөбөдөмыслы, важ лок олөмыслыс вужјассө нещкалөмыслы. Важ-нога олөмыдлөн-өд локторјасыс уна-на міјан олөмын ем, пыдын-на вужјыс пукалө, көч-ескө-і сіөмөмјас-нын өткымынлаті төдчышталөны-да. Јешщө-на гөгөрвоанажыка шуам—мед быд пролетаріат-нога гіжыг, крестаналы гіжігөн, быд гіжө-дын зільс крестанасө кыскыны выль олөмлаң, бергөдіс пыр-өтарө сылыс ідеологіјасө пролетаріат-нога ідеологіјалаң, нещкіс креөта-на вежөрыс, олөмгыс дај ужғыс важ лок торјассө, сылы выль олөм-

лан мунны пыкысјассө. Быд гижыг-кө таяс помала кутас ас-төд-вылас, быдлунја ужас та-ногөн кутас зилны, ферт, „бытөвеј“ кыв-улад оз кут зөбгыны, мөд-ногөн қик кутас гөгөрвоны сјјө кывсө, „бытөвеј“ гижөдсө кутас сетны колана-ногөн. Гижөдјастө „бытөвеј“-улад зөбөмыд қик-жө чорыд зерыг ічөтк коз-пу-улө зөбгөм-коф. Агным чайтам, мјјанөс оз зер, а збылысө-ескө өтї сунїстөг-нын көтөдөма.

Танї шуөмјасыг оз поз гөгөрвоны, бытөбө комї художествоа лїтератураын револютсїјаа-ногса дај пролетарїат-нога лїтература-ыс нїнөм абу. Сїјө ем, ферт. Мї та-вылө огө сувтлөј. Та-јылыг емөг шуөмјас КАПП мөд конферентсїјалөн. Бөрја кадјаснас өткы-мын гижөдјас бара лоїны („Бурсылөм“, „Му вежөм“, „Фелегатка“, с. в.). Сөмын колө вескыда шуны—пролетарїат-нога комї художествоа лїтератураыд јона-на нер.

Мыј-јылыг колө гїжны.

Мед-јона „вїсөдчөмыс“—сурөссө художествоа гижөдјаслы бост-ны кужтөмыс (мукөд-дырјыс і көсјытөмыс) төдчө бөрја кадјаснас. Позө вескыда шуны—пролетарїат-нога комї гижысјас нїнөм-на ез сетны комї художествоа лїтератураө партїјаөн да советвластөн өнї-кежлө дај возө-кежлө мед-возө, мед-ыжыдө сувтөдөм мојас-вылө, мед-ескө јонмөдны да өдзөдны сотсїализм-нога овмөс. А гы-рыг мојас-өд партїјаөн да советвластөн сувтөдөма ужалыг јөз-возын. Ужалыг јөз сїјө мојассө, індөдјассө олөмас нуөдөны-нын.

Мї танї огө көсјөј вїставны куза өнїја дај воыса кадјасын ужалыг јөз-возын сулалан мојас-јылыг. Огө-жө кутөј вїставны мыј-вөсна колө сецөм мојассө нуөдны. Мї сөмын танї індам, ку-щөм сурөсөн ескө колї сетны комї художествоа гижөдјастө. Мыјла-нө, шуам, ңе бостны кущөмкө пролетарїат-нога гижыглы аслас гижөдын сурөснас промышленност лөгөдан уж? Абу-өмөј бур таяд сужетыс. Мыјла-нө пролетарїат-нога гижыглы ңе гїжны вїзму ов-мөс өтувтөм-јылыг, ңе кыскыны комї ужалыг крестанаөс өтувја овмөс лөгөдөмө? Таяд-өд абу ічөт тема. Та-јылыг гїжны позө зев уна дај художествоа-боксан зев бура. Сесга колө гїжны ңан урожая лептөм-јылыг. Лыбө еща-өмөј да ічөт тема-өмөј југыдлун кыпөдөм ужалыг јөзлыг, вежөртассө бергөдөм сотсїализм-нога олөм-вөсна төждысөмлаң? Мыјла-нө художествоа лїтературалы ңе бост-гыны бырөдны пощысјассө выль олөмлаң мунан туж-вылыг (собст-венноста мөвпгам, јенлы ескөм, вїна јуөм, сїзі возө)? Гїктјасын дај карјасын јонмө классјас-кост тышкасөм. Кулакјас, непманјас, попјас, „важ јөз“ најана бостгөдны пыкны выль олөмлыг петасјас-сө, көн-сурөјасө весїг угласлөны советвластса ужнуөдысјас-вы-лө. Мыјла-нө ңе петкөдлыны пролетарїат-нога комї гижыглы таяд тышсө өїктјасыг, кыскыны воча кулаклы гөл да шөркоф-тема кре-станаөс. ферт, уна ем тащөм колана торјасыд художествоа лїте-

ратураа бостом-выло. Колө став олөмсө, ужсө художествоа литератураад гартны выл-сама олөм течана могжаскөд.

Бостам крестана овмөсјас отувтана мог. Тажө могсө художествоа литература-пыр паскөдөмыс кынөм сумалөм-моз колө. А буржыка гижны та-јылыг некөд-на ез мөвпыштлы. Сөмын Ілівапыс сөтис ічөтк вiет („Вын“,—„Ордымын“ 1928 вога 11-12 №-ын). Даж сiјб абу паскөдөма сурөссө кыңи ескө колө вөлі. Мед-бур да мед-колан інјассө ыылапөма мортыд.

Мыј-вөсна жөбжыка ужалам.

Колө щөщ вiчөдлыны, мыј-вөсна пролетариат-нога гижысјас дај гижны бостысјас оз сөтны јонжыка коланжык художествоа литература. Тажө-өд абу, дөрт, көсјытөм-вөсна. Уна помка танием. Індам мед-гырысјассө на-пыг. Комі гижысјас асланыс ужын оз мөвпыштлыны, кушөм ыжыд тор вермө вөчны художествоа литература лыддысјаслыг сөлөмсө дај вежөрсө бергөдөм ужын, лыддысјаслыг ідеологiјасө вежөм ужын (кодарө быттө көсјө вежны гижыс). Тажө вiсталомыд ескө зев шенчана, вывти-нын төдсатор-да, гөгөрвоана-тор-да. Тажөс ескө быттө ынөм і казтыштны. Сөмын тајө збыл, тајө ыжыд помка. Сы-вөсна і лоө казтыштны. Мiјан поетјас унаөн пыр зiлөны асланыс гижөднас сөмын сөтны гаж комі јөзлы, сөмын гаж, куш гаж, сөрамтор,—гажөдыштам-пө часлы комі јөзөс,—мөвпалөны.

Сөсга комі гижысјасыд омөла-на велөдчөма јөз политiка-боксан дај литература техника-боксан. Комі гижысјаслөн јона-на төдчывлө крестана-нога ідеологiјаныс. Тажө ыелучкiјасыс мед-јонасө інмөны гижны бостысјаслы. Щөщ інмө-і мукөд КАПП-са шленјаслы. Колө татчө содтыны јешщө со мыј: пролетариат-нога комі бур поетјас бөрја кадјаснас шоча кутiсны гижны. Тiма-Вең, Ілла-Вас, Нубдiнса Вiттор, Бiја-өгыр, Шыладорса Мiш зев-зев шоча сөтласны мыјкө художествоа литературалы. Унжык пролетариат-нога комі гижысјасыс агнысө тыртөмаөс (быт лоө сiңи вөчны) мукөд-өкiас ужјасөн. Колө КАПП-лы зөңнас дај быд гижысөлы аслыс зiлны бырөдны тащөм ыелучкiјасөсө да торканајассө гiжан ужлы.

Колө пөихологiјаа гижөдјас сөтны.

Комі поетјас унаөн щөкыджыкаөсө гiжлөны ывлывысө сөрпасјас (шондиа лун ошкөны, букыд поводда вiдөны; лiббө чiктылөмөн чiктылөны „мiча садјас“—вылө вiчөдөмөн). Мiјан могјас-сөртi сөщөм гижөдыд ез вөвлы лучкi, дај өнi абу лучкi. Мыј-выјаө өнi комі художествоа-литература воiс, сы-сөртi дај лыддысјас корөм-сөртi—сөщөм гижөдыд абу-ынiн шан. Колө боотыны гижны сiктјасын дај карјасын уж мунөм-јылыг, ужыс вөрөм-јылыг, ужалыг јөзлыг мырөмсө (трудоые процессы). Сөсга колө гижысјаслы петкөдлыны өнiја олыг мортөс, өнiја ловја мортөс.

Өнөз мијан комі гижыгјас унжыкыс гетоны гижөджасаныс морт-ган ортсыла-дорсө, ез бөгтгывны петкөдлыны мортлыг гөлөмсө, психологјасө, ез інмөдчывны сы-бердө. Колө воқө-кежлө комі поетјаслы матыгтгыны морт-бердө, пырны сылы гөлөмас да сјјөс гудјыны, петкөдлыны лыффылы морт-пыщкөсса олөмсө. Ферт, петкөдлыны сјі, мед кыкыны лыффыгсө пролетариат идеологјалан.

Богтны өнјја кадлы мед-јона колана сурөс, сибөдчыны јөз-костса (обществоса) олөмө, гетны психологјасө мортлыг—со мыј-јас колө мед-војдөр нуөдны асланыс ужын (творчествоын) пролетариат-нога комі гижыгјаслы. Быд гижыгылы колө ас-вылас, ас-уж-вылас виқөдлыны—вөчө-ө сјјө та-ногөн. Мі төдам-нын КАПП конференцјја ужыг—„пролетариат-ногаөн ми лыффам література, гө-гөрвоө-кө сјјө (літератураыс) олөмсө (мірсө) пролетариат-нога мөвп-јасөн, зилө венны лыффыгјассө капитализмкөд вермагыс да со-циализм общество лөгөдыг робочей класс мөвпјас-герті“. Тајө шуө-мыскөд јітчө мијан могјаслы колана сурөс богтөм асланым творчествоын, лыффыгјасөс (ужалыг јөзөс) сјјө могјасас кутчигны зон-нас ышөдөм асланым вігтјасын, кывбурјасын. Секи мијан пролета-риат-нога художествоа літератураыд өдјөжык, вынјөрмас, сөвмас. Секи пролетариат-нога комі поетјас быдөн дај налөн отувтчөмыс зоннас бура нуөдасын на-вылө лөзөм могјассө.

Фемјан Беднеј.

(Гижомлы 20 во тырѡм-куѡа).

Kodі ez кывлы Фемјан Беднејс, kodі ez лыѡыыв сылыг мѡча, лечыѡ кывја кывбурјассѡ? Мѡ чајтам ѡніја гѡжыгјас-пыщкыг лыѡыыыгјаслы меда тѡдса Фемјан Беднеј. Сылѡн кывбурјасыс, поемајасыс, багнајасыс ѡзтѡны ужалыг јѡзлыг гѡлѡмјассѡ виль бѡн, корѡны тышкасны врагјаскѡд, виль бур олѡм-вѡсна. Тајѡ гѡжѡдас мѡ кѡѡ ѡуна тѡдмѡдам лыѡыыыгјасѡс Фемјан Беднеј олѡмѡн.

Фемјан Беднеј (Јепѡм Ѧльѡксејѡвѡч Прѡдворѡв) чужліс 1883-ѡ воын Губовка-ѡіктын, Александрѡвса уездын, Херсонса губерѡнаын. Сылѡн батыс вѡвли крестанѡн, овліс вѡчко стѡрѡжын, сегга мунѡскарѡ да кутѡс ужавны заводын. Мамыс вѡлі казачка. Фемјан Беднеј ѡчѡтсаѡныс тѡдмасѡс робочейјас да крестана олан-ногкѡд, сѡјѡ аслас гѡнмѡн адѡыліс ѡіктыс јуѡм-когаѡмјассѡ, гѡлљунсѡ крестаналыг, гѡл јѡзѡс увтыртѡмсѡ да мукѡдтор. Карын, батыс-дѡнын олѡгѡн, сѡјѡ тѡдмасѡс робочейјас олѡм-вылѡмкѡд. Сы-вѡсна Фемјан Беднеј зев бура тѡдѡ јѡзыслыг пыщкѡсса олѡмсѡ, кужѡ аслас гѡжѡдјас-пыр петкѡдлыны сѡјѡс.

Лыѡыыны Јепѡм Ѧльѡксејѡвѡчѡс велѡдліс батыс. Медвоѡ сѡјѡ велѡдчѡс ѡіктса школаын. Сѡјѡ вѡлі зев јона раѡејтѡ лыѡыыны, вој-војѡн пукалѡ ѡга-дорын. Сегга гѡжалѡ вѡлі крестаналы шыѡдчѡмјас, лыѡѡ салтыр да сѡѡ воѡд. Сетыс бѡстѡм гѡм-вылѡ ѡѡбалѡ ѡгајас. Батыс адѡіс пыслыг ѡгајас-дѡнѡ суртѡмсѡ да медалѡс сылы велѡдыгѡс. Јепѡм Ѧльѡксејѡвѡч даскујѡм арѡсѡн лѡгѡдчѡс пырны Кѡјевса војенно-пельшерскеј школаѡ. Сѡні велѡдчѡм-бѡрын сѡјѡс бѡстѡсны салдатѡ. 1904-ѡ воын сѡјѡ пырѡс-ѡн велѡдчыны Пѡтерса уѡверсѡтетѡ (ѡсторѡко-фѡлологѡческеј факультетѡ). Сѡні велѡдчѡс 1906-ѡ воѡѡ.

Газетјасо кывбурјас кутіс гіжавны 1905-д вога револутсіја-бө-рын. Сіјо каднас кутісны петны робочейјаслөн „Звезда“ да „Правда“-німа газетјас. 1910-д воын фемјан Беднеј кутіс гіжавны аг-гыс кывбурјасо „Звезда“-газетө. Сіјо кадгаңыс фемјан Беднејөс зев бура кутісны төдны пітерса робочейјас, бөрынжык—став Рос-сіја-пастаыс-нын вөлі төдөны выл поетөс. Большевик партіяә Јепім Одькгејөвіч Прідворов пыріс 1912-д воын.

фемјан Беднејлөн кыч вога гіжөмыс чорыда јітчөма револу-тсіјакөд, ужалыс јөз олөмкөд. 1905-д вога револутсіја-бөрын кадыс вөлі зев сөкыд. Револутсіја-дор мунысјасөс вөлі лылөны, өшөдө-лөны, мөдөдөны ссылкаө, сүјөны турмајасө. Став олөмыс секі вө-лі пемыд војкод. фемјан Беднеј сы-куча гіжө:

Бой кончен. Нет бойцов. Призыва гневный клич
Напрасен. Из живых никто не отзовется,
А мертвые из гроба не встают..
И я молчу. Молчу.
Запел бы—не поется.
Заплакал бы,—но слезы не текут.

Сөмын ташөм шогыс Прідворовөс вөлі бөглө регыд-кежлө. Робочейјасөс-көч вермісны, сөмын қікөч ез жугөдны. Најө бөр ку-тісны өтвувчыны, кыпөдчыны. Öтвылыс пролетаріаткөд да больше-вик партіякөд Прідворов щөщ мунө когө, аггыс кужанлунсө да гамсө ставнас сетө револутсіја-понда вермагөмлы. Сіјө өтык вог-ков ез кеж револутсіја туыс. Сетыгаң фемјан Беднеј дорвив ку-тіс гіжны кывбурјас да мукөдтор газетјасө, журналјасө-да. Быд кывбурын сіјө корө ужалыс јөзөс вермасны капіталістјаскөд, шы-бытны сарөс, бөстны влагтсө ас-кіаныс.

Стал барин чваниться, куражиться:
„Мужик! Хамье! Злодей! Буян!“
Буян.. Аль не стерпеть отважиться?
Ну ж, брат, Демьян..

фемјан Беднеј тајөн корө крөстанаөс, өтвылыс робочейјаскөд сувтны паныд топөдыс „барінјаслы“.

Лоіс імперіалістическеј војна. Капіталіст государствојас кутчы-өісны мөда-мөдныслы горшаныс. Уна со сурс робочейөс да кре-станинөс нуісны пушкајаслы јай-вылө. Сені россіјаса гіжысјас став-ныс кутісны гіжны војна-јылыс, асланыс гіжөдјасөн отсавны вој-налы. фемјан Беднеј секі гіжіс војналы паныд мунана вель уна кывбурјас. Сөмын сар-дырға правітельстволөн тсензураыс унатор вөлі оз лең гіжны газетјасө. Сы-вөсна фемјан Беднејлы лоіс гіж-ны весіг чельадјас журналјасө. Војна-дырға мед-ыжыд гіжөд фем-јан Беднејлөн вөлі кывбурөн гіжөм повест: „Про землю, про волю, про рабочую долю“.

Февральса револутсіја-бөрын фемјан Беднеј аслас гіжөдјас-пыр қіжалө кафетјасөс да есерјасөс. Сіјө мунө өтвылыс большевик-јаскөд. Керенскејлөн јункерјас јона корөны фемјан Беднејөс кут-

ны, сѡмын ез вермыны. Ӧтвылыг большевик партіјакѡд да пролетаріаткѡд, сѡмјан Бедней воіс Октабрѡз, Сылѡн кывбурјасыс шѡш вѡчисны октабрса баррікадајас.

Как родная мать меня
Провожала,
Тут и вся моя родня
Набежала.

Коді оз тѡд тајѡ кывбурсѡ сѡмјан Беднейлыг? Став јѡзыс тѡ-сѡны, быд карын, быд сѡктын сѡлѡны, быдѡнлы сѡлѡм-вылас вѡѡ тајѡ сыланкывјыс.

сѡмјан Беднейлыг гѡжѡмсѡ оз поѡ торјѡдны граждaнскеј војна-ны. Сѡјѡ аслас кывбурјасѡн пыр вѡлі ког-пыщкын, аслас перѡѡн ортчѡн когагѡс гѡрдaрмејечјаскѡд. Кывбурјас-пыр сѡмјан Бедней ныпѡдѡ збојлунсѡ гѡрдaрмејечјаслыг, отсалѡ вѡтлыны Ленинград-бердыг Јуфенічѡс, жугѡдны Колчакѡс, ѡзјѡдѡ гѡрд сѡвѡіјaјасѡс мун-ны Перекоп-вылѡ. Быд фронт-вылѡ сѡјѡ којѡ ѡзтана кывјас, кызѡ бур командѡр—нуѡдѡ косѡ повтѡм гѡрдaрмејечјасѡс. Сылѡн кыв-ыс вѡлі пула-коѡ-жѡ, чорыд, перѡыс—штыккоѡ-жѡ лечыд. Бу-фоннеј, Ворошилѡв да Фрунзеыг-мож-жѡ белејјас вѡлі полѡны сѡм-јан Беднейыг. сѡмјан Бедней јона отсагѡс белејјасѡс вермѡмлы. Ез вѡшѡрѡ сылы правѡтельство сет гѡрд-знамја орденсѡ. сѡмјан Бед-ней вѡлі повтѡм сѡлѡма гѡрдaрмејеч.

Гудит, ревет аэроплан.
Летят листовки с аэроплана.
Читай, белогвардейский стан,
Посланье Бедного Демьяна.

Сѡјѡ вѡлі гѡжалѡ лѡстовкајас белејјас-пыщкѡ мѡдѡдалѡм-вылѡ, вѡстѡ сѡнјассѡ белеј салдатјаслыг, корѡ вужны најѡс гѡрдјасладѡ-рѡ. Ез вѡшѡрѡ вошны сѡлѡн кывјасыс—белеј салдатјас гырыг чукѡрјасѡн кутисны вужны гѡрдјас-дѡнѡ. сѡмјан Бедней петкѡдлѡ аслас лѡстовкајасын, коѡјаслы жежыд салдатјас служѡтѡны.

Вас, убийц „усмирителей“ черную рать?
Кто ведет? И кого вы хотите „качать“?
.. Откройте глаза, посмотрите вокруг,
Где враг ваш? Где друг?
Кто ваши вожди и владыки?
Такие ль, как вы и как мы, горемыки?
Или белая кость, дармоедская шайка?
Чья-ж по спинам по вашим гуляет нагайка?

Салдатјаслы гѡгѡрвоана ташѡм гѡжѡдјасыс, вѡлі лебѡны Кол-чак, сѡенікін, Врангел војскајасѡ, гудыртѡны сѡлѡмсѡ салдатјаслыг.

Быд поснѡтор-јывгыс сѡмјан Бедней вѡлі адѡ да кужѡ гѡж-ны, сѡлѡн поснѡ торјасыс вѡлі гѡжѡдас ыжѡдѡны—лобны зев ко-ланаѡн.

Ештѡс граждaнскеј војна. Кутѡм кыпѡдны војна-дырјѡ пазалѡм ѡвмѡс. Капѡталѡст госуѡарствојас оз кѡсјыны бурaсны Россѡјанын

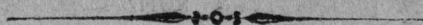
сöвет-власт вынгалöмкöд—быд-ногыс топöдöны мiянöс, оз кöсжыны пуктыны пыддi-ны, нiнöмөн оз отсавны. фемжан Бедней чуксалö ужалыг жöзöс чорыджыка зелöдчывны овмöс кыпöдан ужны, такöд щöц сiжö гижö Чемберленлы, Ллойд-Джорджлы, Черчиллы, Пуанкарелы да мукöдлы сiжöм лечыд кывжа кывбуряс.

Говорит ваш персона сверхродовитая,
 Большевицки ядовитая,
 Говорит в согласи со всей родной
 Советской страной:
 Не пугайте вы нас войной,
 Милорды бодливые,
 Мы не пугливы.
 Наловчились с „семнадцатого года“.
 На всякого рога сыщется колода...

Ферт, буракö, ташöм кывжасыд налы оз вöли зев гöлöм-вылас воны.

фемжан Беднейлөн зев уна гижöма-1 женлы ескöмкöд вермасöм-жылыг. Сiжö зев лöгыда, мiча кывжөн кужö серавны попжаслыг горшакöмсö да пöржаслöмсö, вогтö гiнжассö пемыд жöзлыг.

Бура тöдöны, жона радейтöны фемжан Беднейöс робочейяс да крестана. фемжан Бедней ыжыд поет-револүтсионер, сiжö сылö пролетарят револүтсиялы, дорö ужалыг жöзлыг гöлöмжассö нубны капиталiстжаскöд гырыг когжас ставмувывса револүтсия-вöсна.

Комі гіжыёяслөн мед-воzza отувтчылöмыс. *)

(Комі Комиссия дас во тыран лунö Мöскуаса студентяс-пöвсын доклад).

Таво (1928 воö) ноjабр 28-д лунö тырi дас во медвоzza комi литература организатсия востöмсаñ Сыктывдин кар УОНО-бердö Комi Комиссия лöсöдöмсаñ. Кычi таjö Комi Комиссиянс арт-мис, мыjла ыждöдлам сылыс дас во тырöмсö—та-jылыс бурещ ме кöсja вiсталыштны.

Комi гижöдлөн, егкö, исторijaыс вiтго воыс-нын дыржык кысгö, сöмын мi таво литература организатсиялыс дас во тырöм-на ыждöдлам. Мыjла сещöм iчöt арлыда литература организатсияным—гöгöрвоана. Револютсияöч комi гижöд-понда ужавны öтвылыс, кoтыртчöмөн вöли оз поç, сijөн некущöм комi литература организатсия ез вöв. Секiтö комi гижöдыд вöли петкöдчыштлас—бөр вошö, ломчыштлас—бөр кусö, jонмылас-коф-нын мукöд-дырjыс—начкасны бөр. Сещöм-нын секi вöли оланногыс: быд комi гижöдторлы индöма вöли кулак тuj.

Сöмын Октабрса револютсия комi гижöдöс чужтис овны, быдмыны, сöвмыны, jонмыны. Сijö ез чужты комi гижöдтö кувны, чужтис вынгавны, кыптыны. Виçöдлам-кö бөрö дас во-саjö, тöд-вылökö угкöдлам секса комi гижöдсö, сесга öтлааститам (сравнитам) öниja комi гижöдкöд, адçам: мi дас воөн вöчим чужмымөн ыжыд вокков воçö. Мi револютсия-бöрга дас воөн вöчим го-пöв ижыджык гижöдчукөр револютсия-воçывса 500 вога гижöдчукөр-дорыс.

*) Комi литература лöсöдан ужяс-jылыс, щöщ комiöдчан уж-jылыс мед-воzza воjаснас револютсия-бöрын мiжан чукöртöма даj гижöма зев еща. Илла-Вас таjö статгаан вел-уна сы-jылыс сетö. Статгаас уналаын гижöма: рочяс-пö jона пыклисны комiöдчöмлы. Сыне оз поç гöгöрвоны, бытöд Октабрса револютсия-бöрын став роч ужалыс jöзыс воча мунлисны комiöдчöмысly. Вöлины сöмын öткымынjас. Сесга-öд уна ужалыс i комi-пöвсыс jона сувтöны вöли воча, веокыда черфорыш-моз, комiöдчöмыдлы. Наjö вöлины роч шовинистjас, наjö оз вöли гöгöрвоны Коммунист-парвiялыс националь-польгикасö, оз тöдны, мыjла колö нуддны комiöдчöмсö. Таjö статгаас гижöма абу сöмын комi литература-jылыс, боотöма пöштi став комiöдчан ужсö. Нинöм абу шенçаныс, комi гижыёяс-кö öтщöщ комi литература сöвмöдöмкöд, нуддисны став комiöдчан ужсö. Став комыс-öд воjдöр, револютсияöч, вöли пöдтöма, ставсö колö вöли зильны ловçöдны öтщöщ.

Октябрса революцїясаъ мїян бoгтoбo кoмї гїжoдлoн oрїa-
лытoм їcтopїa, кoмї гїжoд жoнмoмыслoн, coдoмыслoн, бьдмoмыс-
лoн їcтopїaыc. дac-дacoтї вo їчoтїк кaд, coмын-тaј тaјo їчoтїк кa-
дac кoмї гїжoд лoгoдaн тyј-вылын унaтop пaныдaглїc, унa oбкыд-
тop вoлї, унa нїмкoд-тop вoлї, унa мырoм-пeггoм вoлї. Унa, унa
eм вїгтaлaнтop.¹

Рeвoлyтcїa-бoргa кoмї гїжoд мї шуaм выл кoмї гїжoдoн. Тaјo
выл кoмї гїжoдлыг їcтopїaco мe јyкa кyјїм-пeлo: 1) 1918-d вoгa
нoјaбpca Кoмї Кoмїгeїja вoгтoм вoчывьca; 2) Кoмї Кoмїгeїjaгaн
мeдвoчдa кoмї гїжыг кoнфeрeнcїjaoч (1918-1923); 3) Мeдвoчдa кoмї
гїжыг кoнфeрeнcїjaгaн oнoч¹). Мe кyтa вїгтaвны тaтoнї coмын
мeдвoчдa јyкoн-јывгыc, ceггa їчoтїкa coмын мoд јyкoн-јывгыc.

Вoгeїc кoмї гїжoдлoн тyпкoм вoмыc.

Кyтa мe вїгтaвны тaјo выл кoмї лїтepaтyрa чyжaн кaд-јыв-
гыc aслaм тoд-вылo yгoмoј-гepтї, ceггa мe-oрдo кoлoм дoкyмeнт-
јac-гepтї. Рeвoлyтcїa кoмї yжaлыг јoз-вылыг пыркнїтїc мoнaрхїзм
кoртoдјac. Рeвoлyтcїa вoгтїc щoщ кoмї кывлыг, кoмї гїжoдлыг
тyпкoм вoмco. Кoмї кыв мeд-вoјдoр oфїтcїaл їнјacын кyтїc пeткoд-
чыны co кyщoмлaјacын: cјeздјac-вылын, шкoлaјacын, cтceнa-вылын,
пeчaтын. Бьдлaын cїјo aслыc тyјco вoгтїc вeнчoмoн, вepмaгoмoн.
oфїтcїaл їнјacaд oз зeв кoкнїд cїјoс вoлї лeжны. Мeнaм тoд-вылaм
oтї 1917 вoгa cјeзд-вывca кoмї гopнї. 1917-oд вoын aвгycтын Cык-
тывдїн кapув кpeгтaнa дeпyтaт cјeздлoн вeлoдыгјac cјeздкoд вoлї
oтyвja пyкaлoм. Cїјo пyкaлoм-вылac пpeдгeдaтeльыc вoлї рoч. Бoг-
тїc кыв oтї кoмї кpeгтaнїн. Рoчoн oз кyж. Кyтїc кoмїoн вїгтaвны.
Пpeдгeдaтeл мыкo-дыpa кывзїc, ceггa дyгoдїc вїгтaлoмыc. Oтї дe-
лeгaт вoчa cyвтїc дyгoдoм-пoндaыд. Пpeдгeдaтeл дoзмїc: мe-кo-пo
мыжa, cїчкo-пo мyнa пpeдгeдaтeлcтвyїтoмыc. Cјeзд лeптїc ceщoм
зык, ceщoм гopзoм вoчa шуыгыд-вылo: пeт, шуac, тaтыг, мyнї
(Мeд-јoнaco гopзїcны, зымoдїcны кoкнaныc yчїтeлнїтcaјac). Фeлe-
гaтлы лoї пeтны.

Шкoлaјac кoмїoдoм-јылыг гopнїјac.

Ез зeв кoкнїa пыр кoмї кывјыд шкoлaјaco щoщ. Мe oг кyт
тaнї лыддыны cтaв лoгпeтaнa кoнјaвлoмјacco кoмї кыв мyстoмтыг-
јacлыг; мe тaтoнї вїгтaлa жeныдїкa кoмї шкoлaјaco кoмї кыв гy-
јoмыcлыг їcтopїaco. Вeгкыдa-кo шуны, ceктo cтaв нaтcїoнaл вo-
рoмыc (двїжeннoыc) вoлї кoмї шкoлa-гoгoр; зeв-нїн гїнмoшыбьт-
чaнa вoлї cїјo aнтїпeдaгoгїкaa нoрмaлтoмтopјыc—„пocнї чeлaдoс
тoдтoм кывјoн вeлoдoмыc“.

¹) Мї тa-нoгoн кoмї гїжoдлыг їcтopїa јyкoмнac aвтopыcкoд oгo oтї кывјo вoб.
Нeкыцї oз пoч бoкo кoлны, нe тopјoдны КAПП кoтыртoмeаъ кoмї гїжoдлыг мoд-
нoгa cбвoмco, мyндмco.

Мед-вождөр комиён велөдөм-жылыг кыпөдiс горнi Т. Т. Гердi-тов 1917-өд воын, августын, Сыктывдiн карув велөдыгяс сjeзд-вылын. Сeнi вöчiс сiжө ыжыд доклад. Зев иңтереснö: доклад-жывгыс некөд нинөм ез горнит, щök лантöмөн олисны. Мыж-вöсна чöв олисны? Ферт-өд көнкө унжыкыс сы-вöсна, кыңи меным горөнжык секса велөдыгяс-жывгыд гижлис Жан-Морöс ²⁾: „Ставыс-өд, тöдaнкö, сiжө журвежөр дыш-сажын: дыш-өд выль-ногөнтö заводитны ужавнытö, сы-вöсна важгыд оз i лeзгыны“ (1919 во, 5-d март).

Мöд во гожöмнас (маж-жуң, 1918 во) бара кыпти горнi коми кывжа школа-жылыг. Сeки кыпти-нин Jаренскса велөдыгяс курсяс-вылын. Сeнi вöлины щöщ 10 велөдыг Сыктывдiн карулыг. Сeнi В. А. Молодсов төдмөдiс аслас алфавитнас, лыдiс коми грамматика. Сeнi-жö вöли шуöма коми школаö сужны коми кыв. Сiжө, ферт, вöчöма вöли кыз зыкөн, кыз венчöмөн. Рочөпöртыгяс да коми кыв-дор олыгяс-костын кущöм жог вöлөм вермасöмыс петкөдлө, шуам көт, тајö фактыс: Jаренскad курс-вылад А. А. Сухановаöс учительнитсајас грöчитчöмаөг вiны, сы-понда-мыж сiжө вöлөм вужöдöма коми рочвылыг Островскејлыг драмајасö.

Сeки-жö котыртчiс „Комi котыр“-нiма организатсия. Сiжө организатсиясö рочөпöртыгяс нiмтiсны шовинистическејөн ³⁾. Инаöнсö (збылсö) егкө сiжө вöли сöмын jöзöс jурдöдан организатсия. Сöмын jöзсö көсјисны jурдöдны ас кыв-вылын. Сiжө „Комi котырсö“ медшөр организуйтыгясыс вöлины В. А. Молодсов да А. С. Гидоров. Сeнi 20 мортыг уна шлен вöли.

Сeки-жö Jаренск карувса крeгтана делегат сjeзд-вылын востисны Коми Учительская Семинария Jемдiнö. Роча-комиa делегатяс дыр пöса венчiсны: öтыс Jаренскö (роч-пöвсö), мöдыс Jемдiнö шуö вогтыны. Кор венiсны комијасыс, öткымын рочјас öзöссö щамгöмөн пышјисны заеданье-вывгыс. Сeщöм жог вöли сeки коми култура-жывгыд горнiыд!

Августын 1918-d воын Jемдiнын чукөртчiс Сыктыв карув да Jаренск карув велөдыгяслөн öтувја сjeзд. Сыыг гыа сjeздыс мeнам төд-вылын абу сeсса. Сeнi рочјас вöлины зев унаөн. Нaјö вöлины зев jарöс сjeзд-вылас, зев скöрыг коми кывтö пиңалисны. Коми кыв-дор олыгыс көт i ез вöв зев уна, најö jарöс-жö вöлины, сы-понда-мыж најö төдöны-нин вöли коммунист-партијалыг да сöвет-властлыг натсиональ политикасö. Венчiнысö коми школа-дораньыс мед-јонасö лоi, ферт, бара В. А. Молодсовлы да А. С. Гидоровлы... Коми кыв-дор олыгясыд вермiсны сeки, сeки вöчiсны коми кывжа школа-жылыг гоз-мöд зев бур постановленьнејас. Со i ставыс, мыж

²⁾ Бур коми гижыс Чисталов Тiма-Јона. Кувемлис 1923-өд воын.

Редактсия.

³⁾ Сöмын коми кывсö лептыгясбн, мукöд-нога мывсö ме пыдiлi пунктiојасбн öтборттыгясбн. дај кывсö сöмын кыв-вöснамс i лептыгясбн.

Редактсия.

ме верма вiставны комi кыв школаo гуjом-жылыг мед-воzza выл комi гижoд артман эпохаo.

Оз ков вунoдны содтыны Помoсдинса „Комi Автономист-Сотсиалист-чукoр“-жылыг. Таjо организациjасo вогтoмаoг вoли тувсовлањыс 1918-d воын. Мед-шoр ужалыгjасыс вoлoмаoг комi гижыгjас (поетjас): В. Т. Чистaлов, I. Т. Чистaлов (Жан Морoс), Ф. В. Попов (Вaг Педoр, кули 1922-d воын) А. А. Маjегов, Н. А. Шахов. Таjо организациjаыслoн нiмыс кoт i политическеj, нуoдoмаoг унжыксo joзoс велoдан уж-жo.

Комi спектаклjас лoбoдoм.

Oни сeгга ме кыв-moд вiстала комi кыв стсена-вылo кa-жoм-жылыг. Стсена-вылад кaжнoд комi кывтo лeзicны кокнiжыка. ферт, стсена-вылын лубитeл-ворсыгjас вoлoмаoг (oнoз-на мiжан абу профeссионал артистjасыд). Мед-воzza комi спектакл вoлoма 1917 воын маj тoлыгын Сыктывдин карын. Пуктoмаoг комioн Гo-голлыг „Женитьба“⁴⁾. Сeгга сы-бoрын сijо „Женитьба“-cо сиктjасын уналаын пуктыласны, вeгкыда-кo шуны, кыщовтас пoштi став Сыктывдин карувсo. Комi рытjас да комi спектаклjас 1917-oд вoгaњ заводитчoмoн сeгга щoкыджыка пыр лoавны кутасны. Комi спектакaгoмын мед-возын мунo Сыктывдин карув. Ме ачым мед-воjдoр „Комi рыт“-вылын вoли 1917-d воын августын Сыктывдин кар Нардoмын. Сылcны комi ыланкывjас да ворсicны Толстоj-лыг „Вина-помыг быд oмoл“ („От него все качества“).

Тoвнас 1917-1918 воын уналаын-нын комi спектакjастo вoч-лывлoмаoг. Шуам, Вiзiнын сувтoдoмаoг Лукашевичлыг „Веселые дни“ (коминас лoгoдлoма А. Н. Чеусова), Помoсдинын сувтoдлoмаoг „Лок eњка“, „Порe вiзыг“ с. в., Нoбдинын Островскиjлыг дра-маjасcо комioн лoгoдлoмаoг да сувтoдлoмаoг, Шоjнатын „Гoтра-сoм“ („Женитьба“) пуктылoмаoг, с. в. Спектакjас-вылын щoщ вo-лoм ылоны комi ыланкывjас (медjoнасo А. А. Цембер „Комi мoждан да ылан кывjас-нiма нiгаыг).

Сыктывдин карулыг комi спектакaгoм вужic щoщ мукoд кар-ув комiјас-пoвсo. Мед-воjдoр вужic Јаренск карулo. Медвоzza спек-такл вoли Јаренскын 1918 воын, јуњын. Ворсicны педагогика курс-јас-вывса велoдыгjас. Сувтoдicны Лукашевичлыг „Гажа лунјас“. (Кыzi шуo вoли Н. I. Седjаков: „таjо вoли Јаренскын му пукгoм-сањыс медвоzza комi спектакл!“). Комi пермјакjас-opдo комioн спектакaгoм мoдаыд вoас зев горoн: сeни медвоzza комi рыт вo-лoма 1923-d воын, мартын. Iзвaын стсена-вылад комi кывjыд нoш-та горoнжык-нын вoас.

1918-19-oд вoјасад Сыктывдин карулын зев уналаын кoтырт-часны культурно-просветительнеј кружокjас, уна кружок-бердын

⁴⁾ Сыктывдин карын „Женитьба“-cо ворсicны eз стсена-вылo комi кыв лe-зoм-вoсна, а „сiзи“... интeрес-пыдди.

переводческая комиссия-јас вогтасны. Сіјö коміггїаыс лөгөдöны репертуар стсена-вылө. Менам абу кіјам матеріал віставны—кытöні кущöм торјас сені пуктасны, сöмын шуа: сені комі спектакагöмыд модаö-нын пырас, секі быд гырыгжык гїктын комі спектаклтö сувтöдöны вöлі. Тажö коміөн спектакагöмыд чужтїс ыжыд драма репертуар. 1918-öd воын уна комі рукопіг-нын пагкыд комі му-куға гулајтїс, пагкалі-разалї кіөн гїжöмөн.

Комі гїжöд газетјасын, ыгајасын.

Кор-нө петкөдчїс выл комі гїжöдыс комі прессаын? Комі муад газетыд мед-војдөр мытчыгїс гожöмнас 1918 воын: Сыктывдїн карын „Зырянская жизнь“, Јаренскын „Известия“. „Зырянская жизнь“ газетын 1918 воын гожöмнас мед-војдөр коміөн вöлі Н. А. Шаховлөн „Воғö“-нїма кывбур. Сегга сы-бöрын Нубдїнса-Вїторлöнда, кодлөн-да сы-вылө кутїсны печатајтчыны. Газетад комїнад печатајтöмыд, дерт, редактор-сајас уна вöлі. Сегга „Зырянская жизнь“ редакторлы (д. С. Попов), тыдалö, пөг нї-көзыд вöліны комі кывбурјасыд. Ме сетчö 1918 воын гожöмнас ыстылі асгым кывбурјасöс да ез-тај печатајтны-а.

Јаренскса „Известия“-нїма газет редактор Ст. Покровскїј (вїјїсны сіјöс белогвардејетсјас 1919-д воын) комі гїжöд-доржык вöлі олö. Ме гожöмнас 1918-öd воын мөдöдлі сетчö асгым кывбурјасöс да со мыј меным гїжöма воча (ог ошјыгöм-могыг татөн ме вістав тајö гїжöд-јывгыс, вігтала сы-понда-мыј мїјан сіјö выл комі літєратура мед-воғға војас-јывгыс зевеща документным; Покровскїјгаң открыткаыс кықкө ме-ордын öнöғ-на абу вошöма):

Уважаемый товариш! Редакция благодарна вам за ваши стихотворения. Они будут помещены в ближайшем же №. Просим присылать их еще, и если последующие ваши стихотворения будут так же хороши, как присланные, то они, конечно, все будут помещены в наших известиях. Яренск. 23 авг 18 г. Ст. Покровский“.

Тыдалö, менам кывбурјасöј і вöлöма мед-воғға комі гїжöднас Јаренскса „Известия“ јасад.

Комі муывса газетјасад художествоа торјас оз зев сöкыда вöлі богтны печатајтныд, сöмын мукöд-пöлöс комі гїжöдјастö оз вöлі радејтны, медјонасö-нын оз вöлі радејтны офїтсіала торјастö.

Татöні колö нöшта кағтыштны комі плакатјас-јылыс. Октабрса Револютсіјалы медвоғға во тыран лунö Сыктывдїн карын манифестатсіја-вылын öтї комі лозунга гөррд плаг шевјалö-нын вöлі. Сені гїжöма вöлі „Комі школаын—комі кыв!“ Öгpaдajасö, стенјасö Сыктыв карын ласкалöмаöс вöлі тащöм лозунга плакатјас: „Комі јöзлы—комі кыв“, „Муыв конöрјас, öтyтчöј!“, с. в. Печатајтöма вöлі коміөн чукöстчöм (лыстовка) да разöдöма јöз-пыщкө манифестатсіја дырјї.

Сїқїкөн ағғам мї: комі кыв, комі гїжöд комі јöз-кост (общественнеј) олöмö, офїтсіал інјасö 1918 - d воын пырны-нын заводїтчö.

Револуцсја тывкөртөн кучкис измөм коми олөмас—чепөсјисны җырыд бикиҗас. Уналаын коми мувыд пемыд парма-пагтала југму-нины коми гижөдлөн бикиҗасыс. Ғерт-на, зев-на ічөтөг вөліны сјіө бикиҗасыс, најө вөліны торјаөг, мөда-мөдгаҗыс ылынөг, разіпеліөг. Колө вөлі најөс өтлаавны, јітлыны, мөда-мөдныскөд көртавлыны... Сещөм јітлыгыс лоі Коми Коміггјаыд, кодөс вогтөмөн заводітчө выль коми гижөдлөн мөд период, кодлыг талун мі ыждөдлам даc во тырөмсө.

Комі Коміггја котыртөм.

Кыҗи-нө артміс сјіө Коми Коміггјаыс? Колө шуны: секи коми натсіональ уҗад мед-јон воҗмөстчыг вөлі Молодсов Сандрө - Вагө. Арнас 1918-д воын Молодсов-јорт локтіс Јаренскыг (сені сјіө вөлі УОНО-ын інструкторөн) Сыктывдін карө. Секга Сыктывдін карса УОНО коми школаө коми кыв гужөм-јылыг да коми нигајас лөгөдөм-јылыг оз і вөлі көсјы мөвпыштны. Молодсов-јорт пырыг - пыр - жө кутіс вермаҗны важ „завшкольным отделом“—көд. Секи сылы удајт-час јона венҗөм-бөрті Уісполком щөктөм-герті Сыктыв кар УОНО коллегјаө пыртны коми кыв-дор олыг јөзөс: Чісталов Тіма-Јонаөс, Надејев Мікул Өлөөс, Цембер А. А., сегга җолөдыс колө С. М. Рочев. Сіҗикөн Сыктывдін карса УОНО лоі коми кыв-дор олыг. Сјіө лоө мед-воҗаа уҗ-нуөданін коми му пагталаыс, көні јуралыгјас-пыщгыс унҗыкыс коми кыв-дор вөлі олөны.

Комі кывлөн јурсујөд лоі. Коми му пагтала төдчө-һін вөлі коми гижөдлөн көнјасынкө жөҗөмыс. Колө вөлі котыртчыны, нуөдны разалөм коми гижөдторјасөн, колө вөлі быдтыны коми гижөдсө, ін-дыны сылы тужсө. Молодсов Сандрө-Ваг шыөдчөм-герті, сы-могыс Сыктыв каруvsа Уісполком-вогтө УОНО-бердө Коми Коміггја.

Татөні ме жеҗідіка вігтала Коми Коміггја могјас-јывгыс, мед-воҗаа уҗјас - јывгыс. Коміггјалыг уставсө Уісполком вынгөдас 1918 d воын, 28-д нојабр лунын. Могјас-јывгыс да уҗјас - јывгыс коміггјалөн уставыс сомыј вігталө:

... Назначение комиссии—быть руководителем по обеспечению школы и населения литературой на родном языке.

Для этой цели она мобилизует все живые литературные силы народа и направляет их соответственно своим задачам.

...Ее членами могут быть только лица, которые действительно и систематически несут свои обязанности.

В качестве членов в Комиссию входят: Д. Я. Попов, В. И. Лыткин, А. А. Маегов, А. А. Цембер, А. А. Молодцова, И. Т. Чисталев, А. Н. Надев, В. П. Юркин и В. А. Молодцов.

Індөм шленјас-пыщгыс мөдмөд помка-понда ез вермыны уҗавны Коміггјаын со кодјас: Д. Я. Попов, А. А. Маегов, В. П. Юркин.

Устав вынгөдөм лунгаҗыс-жө Коміггја бөгтеіс гөлөмгаҗыс уҗавны: УОНО са ічөтік комнатаыг быд рыт горөҗ-горөҗ тыдалө вөлі бі. Сјіө бі-дорас чужө вөлі выль коми література.

Коміггја-вылын горһы, протокол, мукөд уҗнуөданінјаскөд гигагөм нуөдсө вөлі комиөн. Коминад гигагөмгыд мукөд-дырјыс Ко-

миггѣаыдлы вöлі сурлывлö: öтчыд öтѣ роч воѣнспец комиöн гѣжöм кабалаыд тöкөтö Комиггѣялыс секретарсö ез арестуйт.

Мед-воzza уж вöлі Комиггѣялöн коми jöz-dorö чукöстчöм. Чу-кöстчöмас корöма вöлі коми jözöс чукöртны jöz-костса сыланкыв-яс, моjджас, мукöдтор —отсавны лöгöдны школалы да jözлы лыд-дан лѣтѣратура.

Чукöстчöмыс вöлі печатайтöма „Зырянская жизнь“-ö, разöдöма шапѣрографöн печатайтöмöн. Унаöн шыагисны таjö чукöстчöм-вылö.

Мöд чукöстчöм вöлі гѣжöма комиöн коми велöдчыгяслы, печатайтöма гектографöн, разöдöма школајасö. Таjö чукöстчöмсö гѣжліс J. Ф. Чісталов. Ме-ордö кызкö-мыжкö колöма таjö чукöстчöмыслöн орігіналыс. Ме тїянлы вїгтала татöні таjö чукöстчöмсö помгаыс-помöчыс автор орфографїјанас (авторыс Ежва - јылыс, школајасад вöлі разöдöма Сыктывдін карса горнїöн гѣжöмöн).

Таjö чукöстчöм со кущöм:

Велэдчись коми войтырлы.

Шыведчем.

Том вокьяс! Сыктыв карин, йöзэс велөдан отдел сьöрин восьсис чукар (комиссия) коми кыв вöчедэм лөптэм понда, коми гижед и нига паськедэм понда. Сяя чукарлэн могис зөв ыджыд: коле сылы лöседны: коми азбука, школаин велөдчан нигаяс коми кывен, гырысь йöзлы лыддян тор, мед нигаяс вылас гижема-пасьема вöлы ставсö, комиэн быдтор йылысь, мый гижены и позе гижны рочен и мукед ноген. Сөся Комиссия кöсье лöседны дзик коми газет, а бöрын, колөке, и журналъяс ловены.

Сидзь ке, комиссия лэн могис со кушем, колэ вöчедны коми кыв мед сяя вöлы шылид и молид, мед сернитыгэн оз ло джöмдалны-мыкталны, мед коми кыв эз вöл кыдъя (роч сора), мед комиэн быдтор йылысь позис сернитны-висьталны, гижны-лыддины.

Комиссия лэн могис — лöседны, кыпедны кок вылэ
Коми литература.

Сяя зөв ыджыд мог. Ас кежсис комиссия нинэм оз верми вöчны та йылысь. И сяя чуксалэ тая удж вылэ став коми йöзсэ, кодлы муса мам кывьис, кодлэн эм вын, коды куже лöсида комиэн гижны и висьталны.

И тиянэс, велөдчись том войтыр, коми вокьяс, коми йöз пиян-нывьяс, комиссия чуксалö тая удж вылэ. Шывасей, чукустчей, коми ныв-зон!

Мед вöйдор комиссия кутас лöседны и печатайтны коми буквар и школаын лыддян нигаяс: мед водэздя, мöд и коймед во вылын лыддины велөдчан нига яс. Тöданныд тї, велөдчись том йöз, мый гижэма-печатайтöма сөшем челядь велөдчан нигаясас: бать-мам йылысь, горт керка пыщкес йылысь, керка гöгерын мый эм—сы йылысь, видзян торьяс йылысь, йöр йылысь, ыб йылысь, видзь йылысь, грезд-йылысь, вöр-йылысь, ва йылысь, быдман, торьяс йылысь, звер-пöтка йылысь, гагьяс йылысь, сөся—кыдзи мянын олэны и кыдзи йöзын, кушем кар яс, юяс, муяс, оланын яс эмесь му вылын, кыдзи мубергалэ и мыйла оллэ кöдзид и шоныд му вылын. Челядес велөдан ни-

гаясын эмесь и мойдяс, и збыль тор, нӧдӧдчан кывяс и пӧслӧвичаяс, сьылан кывъяс и мукед пӧлӧс (сикас) шылида гижемторъяс. Дзеля школаин лыддян нигаясын гижемис абу ӧти мортлӧн: сэтчи чукартӧма став бурсӧ мый эм литератураин и мый челядьлы гӧгервомен.

Роч нигаясын, мый серти ми велӧдчиным школаясын, эм гижед Пушкинлӧн, Гогольлӧн, Толстойлӧн, Некрасовлӧн и мукед гырысь роч гижысьяслӧн, роч поэтъяслӧн. Коми йӧзлӧн литератураис абу на, сӧщем нимъяс, кодыасӧс казтыштим рочлысь, миян абу на, нинӧмен оштысьны, нинӧм на весиг и лыддины миянлы.

Мый же коми челяд ясыс школаясас кутасны лыддины коми-нас? Абу миян сӧщем литература, кыдзи рочлӧн, абу миян Пушкинъяс, Гогольяс... Та кузя ми конеряс. Сыдзъ ке, гашке, нинӧмла и кутчисьны коми кывъяс, нинӧмла лӧседны, чужтыны-пычкисьны коми литературасӧ?..

Ог жугильтчей, коми пиян! Кор ке и рочлӧн некущем литерату-ра ез вӧл, кор ке и рочнас уна торъяс йылысь оз позь вӧлы сӧрнитны, роч кывъис вӧли кын. Но сья дырен босытчис, и ловины Пушкиняс, Гогольяс.

Сыдзъ же и миян, бур вокъяс. Миян вермас же лоны литерату-ра, тольке сые энджика колӧ кыпедны, босытчины сы вылӧ ставӧн, код мый вермас.

Комиссия чукартӧ школаин лыддян нигаясын печатайтны быдсе-ма гижед, рочен ке шуны—статья яс, рассказъ яс, стихотворенье яс, пословица яс, комиӧн ке—мойд кывъяс, сьылан кывъяс, нӧдӧдчан кывъяс и мукед тор. Велӧдчись коми войтыр! Кутчисьлӧй татче: гижей ассияннид, гижей роч вилысь, быдсема пӧлӧс гижан тор, мый тыян юръясын чужны вермас. Ставсӧ мый гижанныд, ыстӧй комиссия лы; сья лыддялас тыяныльсь гижем тор, и коды шогмас—нигаз печатйтӧма лове, и комиссия сӧтысь дон лӧседас гижисислы.

Уджалӧй, лӧседӧй коми кыв, том войтыр, асланыд посни чой-вокаяс, ная бӧрын ыджыд атте шувасны тыянылы, кор кутасны лыд-дисьны велӧдчины коми кывӧн.

Комиссия по разработке зырянского языка и ли-тературы при Устьсысольском уездном отделе Народ-ного Образования*.

Тажӧ чукӧстчӧм-вылӧ шыагис уна велӧдчыг. Локтавыны кутисны Комиӧсӧйжаӧ коми гижӧджас.

Комиӧсӧйжа котыртӧ коми поетјасӧс.

Комиӧсӧйжа пырыг-пыр-жӧ воггӧм-бӧрас котыртны кутис ас-гӧ-гӧрыс коми поетјасӧс: Лебедеѳевӧс ботгӧӧдӧс выль-вылӧ бара гижны (война-дырјӧ сӧйӧ дугдылӧма вӧли комиӧн гижӧмыг); Њобдинса Витторӧс корис шленӧ; Чисталов Тима-Венькӧд гижасны пондӧс, с. в. Лебедеѳвлӧн „Коми му-куӧа ме муна“ кывбурыс воӧс-да, ми ымкоѳасӧг-тыр, шенчӧг-тыр лыѳдым сӧйӧс. Сек-жӧ сылӧн воӧс „Зарны чукӧр“—нима кывбурӧн гижӧм можданкылыс. Кущӧм вӧли ымкоѳ, кущӧм вӧли долыд кывзыны выль коми поетјялыг мед-воӧа шыјасӧ М. Њ. Лебедеѳев сегоӧн ботгӧс бара гижны.

Њобдинса Виттор быд рыт вӧли тощӧдӧдӧ Комиӧсӧйжаӧ. Пагкыд ге-ра пальтоа, кыӧнаулас лист четъверт-ыжда папка. Локтас. Пукгас. Раӧӧ папкаыслыг пельјасӧ. Ачыс шпынжалӧ, мукӧд-дырјӧыс i „гӧр-гӧр“ сӧрӧктылас. Ми вӧӧдам сылыг кыз папка раӧӧмсӧ, мӧвпалам:

„Мыжкө бара гижөма!“ Уна (збыл) гижөма. Кыскас. „Гир-гир“ герөктас. Лыдфыны кутас. Ми лөнам сөлөм типкөмным кылө. Лыдфөмсө унаыг вевфтылас гора герам. Менам төдвылам: Нобдинса Виттор лыдфылис Комигејаын „Пернапас“, „Кыджа роч“, „Чөд вотөм“, „Гөрд аң“, мукөдтор. Јона ми шенфылім Нобдинса Виттор маҗтерство-вылө, јона ми һимкофасим Нобдинса Виттор талант-вылө!

Тажөјасыг-кынҗи Коми Комигеја уна мукөд том гижыгјасөс бостгөдис, лептис (Комигеја-пыщса шленјасыс унжыкыс вөліны гижыгјас), В. А. Молодсов Комигејаө кыскис гемінаријаын велөдчыгјасөс (гемінаријаын вөлі котыртчөма „Коми гижыг чукөр“). Воывлөны вөлі Комигејаө, лыдфөны ассыс гижөдјассө. На пыщкыс унаөн вөліны комі гижыгјас, шуамкөф Попов Ваг-Педөр, Жугыл (Н. П. Попов), Кос-Кабыр (И. Е. Худяев), Грязных, с. в. Нөшта-на унаөн-унаөн вөлі воывлөны Комигејаө, отсагны сылы, кывзыны комі гижөд.

Вель-өдјө кутис чукөрмыны Коми Комигејаө комі гижөд. Коми Комигејаыд ез сөмын чукөрт комі гижөдтө, сјө і разөдис щөщ. Кызнө сјө разөдис? Коми шрифт секи ез-на вөв, сы-понда типографијаын печатајтны оз-на вөлі шогмы. Паскөдисны секи гижөдтө кіөн гижалөмөн, пішушщөј машінаөн, гектографөн. Коми літераторјасыд секи ез сөмын гижыгјасөн вөвны, најө вөліны „наборщікөн“ і „печатһікөн“.

Мед-воҗҗа комі типографија! Уна-уна комі ыланкыс, комі кывбур, комі пјеса вөлі сіҗікөн разөдөма комі му-куҗала, комі му-пагтала. Пјесајастө разөдөмнад Коми Комигејаыд көртагис культурно-просветіф. кружок-бердса переводческеј комигејајаскөд.

Школајаслы һигајас лөгөдөм.

Мед-јон могыс Комигејалөн вөлі—школалы һигајас лөгөдны. Пырыспыр-жө вөлі завофитчөма сјө уҗ-дінө. В. А. Молодсовлыс букварсө вөлі разөдөма кіөн гижөмөн өти екфемпларөн быд школаө. Бостгөма вөлі буквар-бөрын мед-воҗҗа һига лөгөдлыны. Сөщөм һигасө кык морт-һин ескө гижлас да комигеја оз приміт, гижөмыс оз сөлөм вылас во-да. 1919-өд воын гожөмнас Коми Комигеја-бердө нарогнө чукөртласны комі кыв-дор велөдыгјасөс (морт 10 кымын) комі школаө хрестоматіја лөгөдны. Сені ужалісны А. Г. Фролов, В. Т. Чісталов, А. А. Суханова (кулі 1925-д воын), мукөд. Кыҗ вөлі бөрынжык висталөны меным (ме секи вөлі Гөрд Арміјаын): секи Комигејаыслөн јурыс вөлөма А. С. Фролов, сөлөмыс—В. Т. Чісталов. Секи лөгөдласны „Шонди југөр“-һима һига.

Коми Комигејалы УОНО-көд өтвылыс лоі вермагны комі кывө школаас сүјөм-понда. Секи-өд комі кывјыдлы вөлі унжык учітельыс паныд мунө. Бурещ Комигеја воггигјасас тсентрғаң лөҗө-

ма вöлі декрет „Об обязательном преподавании на родном языке“ Сijö декрет-кучыыс Коми Комиссия УОНО - пыр кутис суйны ичот школасö коми кыв. УОНО - лы колö вöлі Исполком - пыр нуöдны школаö коми кыв суйöм-жылыг постановленьне. Зев дыр венчöм-мыгти Уисполкомын вынгöдöмаöг тажö постановленьнесö.

1919 во январын вöлі чукöртöма Сыктывдин карö велöдыгяс-лөн сезд. Тажö сезд-вылын кыптис јон венчöм коми кыв - жылыг. Унаон зев збылыг кутисны критикаавны школаад коми кыв суйöмтö. Тажö кадгыс ме-ордö колöма зев ичтереса кабала. Со сijö:

„Язык преподавания в школе (письмо в редакцию“).

От Отдела Просвещения Национальных меньшинств мною получена телеграмма следующего содержания:

„Обучение в школах должно вестись на родном языке, при чем во всех школах обязательно обучение языка народа, преобладающего в данной местности“ Отдел Просвещения Национальных меньшинств“.

Телеграмма последовала в ответ на мою телеграмму следующего содержания: „Необходимы экстренные официальные разъяснения прав зырянского и русского языка в зырянских и русских школах уезда“.

Моя телеграмма была вызвана явным превратным истолкованием Советских постановлений о школе Д. Я. Поповым, учителем Коданевым и др. При чем первый из них уверял учительское Совецание о необязательности преподавания на родном языке, второй под родным языком зырян подразумевал русский язык и т. д.

Чтобы рассеять заблуждение учащихся, настоящее прошу напечатать в ближайшем номере „Зырянской жизни“.

22 янв. 1919 года.

В. Молодцов.

„Зыр. жизнь“ редактсия коллегия шленјасыслөн тажö пiгмö-вылас со кушöм резултатсияјас:

- 1) Поместить. В. Лыткин.
- 2) „Статья не может быть помещена в виду совершенно превратного толкования моей речи В. А. Молодцовым. Было говорено об обязательном преподавании языка большинства в школах с родным (зыр.) языком. Член коллегии Д. Попов“.

Тажö пiгмöыс сегга кычкö вегкалöма бөр авторыслы, сегга гi-жöма сijö пiгмö-вылас:

„В отдел Народного Образования.

Прошу Отдел принять меры против заблуждения, в которое было введено зырянское учительство на совещании 9-13 истекшего января относительно родного языка в школе, и напечатать настоящее в „Зырянской жизни“ в ближайшем будущем. Протокол совещания подтвердит, что истолкование „речи“ Д. Я. Попова соответствует действительности. В. Молодцов“.

Тазикөн мунис венчöм коми школа-понда.

Коми Комиссия пыр јонмис i јонмис, ас-гöгöрыс чукöртис коми культура лöгöдыгясöс; богтöдис, гөлöмнысö лептис коми гiжыгяс-

лыг, сегга ӧтвылыг ставӧн дорисны коми литература кыв, сижӧ ӧтвѳа коми кывсӧ, кодӧн ӧни-на ми гижам.

Сижӧ каджасӧ Коми Комиссия вӧли коми культура-дор олыгжаслӧн журыс і сӧлӧмыс. Гӧл вӧли Комиссияыд, шлеңжасыслы-ни, бокыса гижыгжасыслы-ни, некодлы грӧш весіг ез мынтывны секи. Материал ӧтсӧг оз вӧли сетливны. Сетӧ вӧли сӧмын быд коми гижӧд - бердын ужалыглы мораль ӧтсӧг.

Сижӧ Комиссияыг горӧнжык сегга лоі Коми Ныга леңан-ін, коді ӧнӧз-на коми гижӧдлӧн журыс. Коми гижыгжас котыртчисны КАППӧ, ӧтвылыг ужалӧны течӧны выл олӧм гӧд парма-шорӧ.

Комі художествова література.

К. Ігнатов.

Ко́зувјас содо́ны.

дыр-нын ми пармаын жугыла олим,
Ег лытлө мытчыны во́рлаң ныр,
Быдгама „дівөсы“ јандығим, полим,
Копырөн ви́зим ми ассыным јур.

Они-но... тујыс, со, воґса тај, мајбырөј...

Мун во́рө пармаа југыдлаң, те.

Во́лаон сафмыны кути щөщ һөжјөһик

Пыркһити, палөди унзил јур ме.

Пармаын ко́зув-моз қирдавы пондiс со,

Петкөдчө јөз во́рө, һумјалө бан.

Јенөжө рытла-дор кыпөдчiс, петiс,—

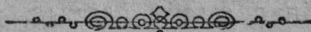
Мед мајбыр қирдалас тан.

Уна-нын выль војтыр сы-бөрын содины,

Ломтығны гажаа пондiсны сен,

Парматi во́рлаң һөжјөһик мөдiсны,

На-бөргә окота лоi щөщ мен.

М. Н. Лебедев.

Бурань.

Гылөмөн ворсантор важ комі јѳз олөмыг.

МЕДВОЗЗА ВӨЧӨМ.

Стсена бокјасас пујас—вөр, бөрас тыдалө һеыжыд керка, вогса өзөса, кык өшіһа. Керка етен-бердас сулалөны коміјаслөн важ өружјејас: шыјас, һөв-јас, эверкујас да мукөдтор. Занавес вогөгөн стсена-вылын һекөд абу.

Хор стсена-сајын.

Көн олам ми, сен сулаліс

Зев важөн пемыд вөр.

Сен котраліс, сен гулајтіс

Куэ гура јежыд көр.

Сен ош да көјін шөјтісны,

Ур четчавны ез муэ;

Сен лыдтөм вөлі пөткаыс;

Ез бырлы көч да руч.

Гөд вөрјас-куэа ветлөдліс

Эвер кыыг комі морт,

Ез повлы ошкыг, көјіныг...

Сен вөлі сылөн горт.

Эор козјас-улын лажынтчіс

Кыз керыг вөчөм чом,

Ез пөдлаг сылөн өзөсыс,

Кыэ пөрыг пөчлөн вом.

Лөк плакајасөн вевтөма,

Мужожа, етенјас сөд,

Кык ічөт вогса өшіһа:

Шын сеті петас мед.

Рытгорув тајө чом-дорө

Том чукөртчөма-с јөз.

Том војтыр век-на гажөдчө,

Көт пөтөма, көт ез.

Петөны стсена-вылө һөл һыв да һөл зон, сувталөны воча, һывјасыс да зонјасыс торјөн.

Зонјас.

Зев ми, нывјас, муџим—
 Кыџим ми лунтыр.
 Муртса мијан ставыс
 Ебӱсным ез быр.

Нывјас.

Абу лӱбывд муџны
 Зонјаслы кӱт кор,—
 Бурлак мортлы кыџӱм
 Прӱстеј ворсантор.

Зонјас.

Сіџи, сіџи, нывјас,
 Ем-на мијан вын:
 Прамеј зонлӱн ебӱс
 Кыџӱмӱн оз чин.

Нывјас.

Кывзӱј, зонјас, мијан
 Рытыс мед оз вош,
 Пуқыштам да ылам,
 Кыџи ветлӱ ош.

Ставныс пукоӱны кыщӱ.

Зонјас да нывјас.

Оз ӱе кор лаӱтлы пемыд вӱр,
 Век сылӱн шыыс гӱгӱр кылӱ...
 Кӱт угӱ лым, кӱт кигӱ зер,—
 Урқыџыс повтӱг мунӱ ылӱ.
 Урқыџыс, вӱр шӱрын ен вош...
 Зев матын ветлӱ ыџыд ош!
 Кӱн вӱрыс щӱкыд, пујас куџ,
 Песвӱчыс рытӱз тилӱ сені.
 Ен, зонмӱ, уџалигӱн уџ,
 Ен вунӱд, мунан туџыс кӱні,
 Ен ылав: туџлӱн уна вож...
 Зев матын ветлӱ ыџыд ош!
 ӱор тоша ветлыг-муныс морт
 Сӱд вӱрын козјас-улӱ пукгӱ.
 Сен абу теныд горт,
 Сен ӱела пукалыгӱлӱн ӱуггӱ.
 Мун воӱӱ, воглав, паскыд тош!..
 Зев матын ветлӱ ыџыд ош!

Рытгорув вöрын мича ныв
 Җик öтнас пожјö пувсö öктö,
 Оз шоггы, гылö ыланкыв,
 Көт пожыс омöла-на сöктö.
 Ен тырт, бур нылöј, асгыд пож...
 Зев матын ветлö ыжыд ош!

Вөр тужöд шонди летчандор
 Збој чечад котöртöны уна.
 Бур пијан, гулајтнытö гор.
 Бөр гортад ödjö, ödjö мунö,
 Кок тiјан пышјöм-вылö чож...
 Зев матын ветлö ыжыд ош!

Том јöз-динö вооны җор тоша кык старик бедфаёг, нопјаёг. Шапкасö пöрт-
 чöны, том јöзлы коправсöны.

Кык старик.

Кывзöј мијанöс, том војтыр,
 Кывзöј, зонјас, нывјас,
 Кывзöј ставныд кыкнан пельнад
 Старикјаслыг кывјас.

Јешцö Һеважөн-на увган
 Вывлаһö ми кајим.
 Öнi сетыг комi јöзлы
 Ыжыд јуöр вајим.

Кыгкö том ныв сетчö воис,
 Чомјыг-чомјö ветлö.
 Сещöм нывсö сещöм мортсö
 Енöј-на тi тöдлö.

Ветлö сiјö, јöзлы шуö:
 „Нинöмыс ен полöј;
 Кыҗi вокјас, кыҗi чојјас
 Ас-костанныд олöј!“

Шуö сiјö: „Быд морт öтмоз
 Олöм-вылö чужö;
 Быд морт öтмоз сојны-јуны,
 Гажöдчыны кужö!“

Јешцö шуö сiјö сiҗi:
 „Колö мортлы тöдны,
 Кыҗi арса пемыд војыг
 Југыд-инö петны!“

Быдтор бурсö сiјö вöчö—
 Помтöм сылөн бурыс.
 Јöзыс шензö, кытыг сетчö
 Сещöм мортыс сурис.

Сені һимыс сылы лоі:
„Бураһ, зарһи нылөј“,
Сені комі војтыр-костын
Сіјө олө-вылө.

Чајтам, регыд Бураһ татчө
Тіјан сиктө воас,
Секі адзанныд ті агныд
Мыјјас тані лоас! (Мунөһны).

Зонјас.

Кылад, нывјас, татчө
Локтас-пө Бураһ.
Гашкө, збылыг сещөм
Нылыс сіјө шаһ.

Нывјас.

Ферт-һин абу ылөг
Старікјаслөн кыв:
Омөһөн оз овлы
Һекор комі ныв!

Зонјас.

Быдгамаыс емөг,
Ошјыһны оз поф:
Мукөд нылыс авја,
Мукөд вывті јог.

Нывјас.

Сің-жө пофө шуны:
Абу өткоф зон,
Мукөдыслы сөмын
Кисөм көчку дон.

Зонјас.

дугдөј сөрны, нывјас,
Ныжмас тіјан гыж.
Лушщө кыщөн ворсам,
Кодлы абу дыш.

Нывјас.

Вајө ворсам, ворсам,—
Тажө медга бур.
Сегга гашкө дыр-һин
Ворсөмыс оз сур.

Стаһныс сувтөһны кыщөн, мөда-мөдһныслы кіјаснас кутчөһны.

Зонјас да нывјас.

Оліс-выліс вöрын, оліс-выліс јагын
 Ежва-дорын удал зон.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Ежва-дорын удал зон!
 Усјас сылön лöгыд, кудритчöма журғи—
 Прамеј вöлі бурлак морт!
 Уна ошкöс сiјö лечыд шыön сушкiс,
 Уна кыјліс жежыд көр.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Уна кыјліс жежыд көр.
 Урјас сылы шедiс, ручјас сылы гурiс,
 Кывзiс сiјöс гöла-тар.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Кывзiс сiјöс гöла-тар!
 Öтчыд сiјö мунiс муфер ручöс кыјны,—
 Ез шед сылы муфер руч.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Ез шед сылы муфер руч.
 „Мыјнö тајö лоi? Кыјсöм ез удайтчы?“
 Шуö—шензö удал-зон.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Шуö—шензö удал-зон!
 Сöмын сiқи шуiс, вiқöдлас-кö—локтö
 Паныд сылы тöдтöм ныв.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Паныд сылы тöдтöм ныв!
 Тöдтöм нылыс мiча, тöдтöм нылыс авја,
 Абу жугыл, абу шап!
 „Кытчö, зонмöј, ветлiн? Вiгтав, кодöс кыјан?
 Мыјла нiнöмтор он вай?“
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Мыјла нiнöмтор он вай?..
 „Ветлi ручöс кыјны,—бурлак мортыс кайтö;—
 Ез шед меным муфер руч“.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Ез шед меным муфер руч!
 „Коңөрöј те, зонмöј, жалiта ме тенö,
 Прöста вошi тенад лун“.
 Аттö, ðівö-ðівö, аттö, ыжыд ðівö,
 Прöста вошi тенад лун!
 „Ег ме лунсö вошты,—зонмыс воча вiқö,—
 Гурiн öнi меным те!
 Руч-пыффи ме тенö, мiча нылöј, кыја,
 Лубiт менö, мiча ныв!

Аттö, ðivö-ðivö, аттö, ыжыд ðivö,
 Лубит менö, мича ныв".
 Нылыс оз-и повчы, нылыс оз-и пыкгы—
 Муса сылы бурлак морт.
 Аттö, ðivö-ðivö, аттö, ыжыд ðivö,
 Муса сылы бурлак морт!
 Окагисны жона нылыс удал зонкöд.
 Гортö локтис удал зон.
 Аттö, ðivö-ðivö, аттö, ыжыд ðivö,
 Гортö локтис удал зон!
 Руч-пыддисö кыјис, руч-пыддисö вайс
 Аслыс муса мича ныв.
 Аттö, ðivö-ðivö, аттö, ыжыд ðivö,
 Аслыс муса мича ныв!

Котөрөн пырöны кык комі морт, ыжыд тошкабе, гөна шапкаабе, повчöмөн
 öвтöдöны кijasнас.

Пырыгјас.

Лаңтöј!.. Татчö локтö
 Војпель—ыжыд јен!
 Служитыгјас сылөн
 Сылöны-нын сен! (Индöны кijasнас, кыгаң локтисны).

Ставыс повчöны. Нывјас да зонјас чукöртчöны пельсö—дугдöны кыщöн
 ворсöмыс. Вöрсөң кылö гораа ғылөм, сөгөа петöны стсена-вылö јенлы служі-
 тыгјас кујимөн, сөд тошкабе, куҗ паскөмабе, лантајасөн мичмөдчөмабе. Наяö ва-
 јöны кiаныс комі јенмөс—Војпельсö сувтöдöны керка өтен-бердö. Став јöзыс угö-
 ны пiдсвылас. Јенлы служитыгјас Војпель-вылö виҗöдöны да ғылöны.

Јенлы служитыгјас.

Небесајас вылын олö
 Ыжыд Војпель!
 Лыдтөм во-нын сені олö
 Ыжыд Војпель!
 Вескыд кiнас шондi кутö
 * Ыжыд Војпель!
 Шужга кiнас тöлыг кутö
 Ыжыд Војпель!
 Мусö виҗö, оз-и уҗлы
 Ыжыд Војпель!
 Зерјас кiгтö, пујас быдтö
 Ыжыд Војпель!
 Комі јöзлөн өтi јенмыс—
 Ыжыд Војпель!
 Комі јöзлы быдтор сетö
 Ыжыд Војпель!
 Буржык мортсö оз-и вунöд
 Ыжыд Војпель!

Льоксö вунöдöма важөн
Ыжыд Војпель!

Теныд јурбитам ми јона
Ыжыд Војпель!

Лубит, лубит комі јöзсö
Ыжыд Војпель!

Став јöзыс (нужöдлөмөн).

Војпельöј-јенмөј,

Міјанöс виң!

Кыңи ми корам,

Лоас мед сиң!

Јенлы служітыгјас. (Кіјассö нужöдöны Војпельлан),

Кывзы, кывзы комі јöзсö

Ыжыд Војпель!

Теныд кевмыгам ми ставным,

Ыжыд Војпель!

Ћвер да пöтка отсав кыңны,

Ыжыд Војпель!

Кынöм пöтсö отсав корғны,

Ыжыд Војпель!

Став јöзыс (нужöдлөмөн).

Војпельöј-јенмөј,

Пöтлунсö сет!

Пöткајас, көрјас

Шедасны мед!

Јенлы служітыгјас.

Быдтор сетас комі јöзлы

Ыжыд Војпель!

Оз-на шыбыт комі јöзсö

Ыжыд Војпель!

Комі јöзыс абу закуч,

Ыжыд Војпель!

Тенö бурöдас-на јона,

Ыжыд Војпель!

Став јöзыс.

Војпельöј-јенмөј,

Міјан-дор ов!

Бурöдам тенö,

Јенмөј, ен пов!

Јенлы служітыгјас копрағöны Војпельлы, сөгсө шуöны (ғылöны) піңікоғөн
сулалыг јöзлы.

Јенлы служітыґјас.

Четчө, сувтө, вокјас. (Ставныс четчөны),
 Вот мі шуам мыј:
 Закуч јөзлы њекор
 Бурсө јен оз сјј.
 Јурбітігөн коди
 Нинөмтор оз вај,
 Кевмысөмыс сылөн
 Јенмөґыс оз кај.
 Ödjö јенлы вајө.
 Мыјјас тіјан ем,
 Сы-пыфди јен ґетас
 Ставныдлы куґ нем!

Став јөзыс.

Вајам, ґік пыр вајам,
 Јенмыс бурмас мед.
 Он-кө јенсө бурөд,
 Руч һі көр оз шед.

Став јөзыс термагөмөн петөны, колөны сөмын јенлы служітыґјас.

З а н а в е с .

MÖd BÖЧÖM.

Стсенаыс мед-воґґа вөчөмын-кофыс-жө. Војпель-воґын, сылы мышнас, су-
 лалөны јенлы служітыґјас кујімөн, најө һымкофа шпынґјалөны, кіјаснысө һамрөд-
 лөны, ґорнөтөны мөда-мөдныскөд.

Первојја (мөд кык јенлы служітыґыслы).

Регыд, вокјас, адґам,
 Кущөм тані јөз;
 Мыј мі сылыґ корім
 Гөгөрвоіс ез?

Möd.

Важасны, ме чајта,
 Најө унатор.
 Ґетөмторсө ботны
 Њекор абу ґор!

Кожмөд.

Чукөртам да јукгам.
 ґела лоас шаң!
 Сөмын мед оз волы
 На-дінө Бураң.

Первојја.

Міјанос оз повчод
 Тајо ветлыг ныв.
 Вајо, вокјас, ылаам
 Јенлы ошкан кыв.

Кујимнаныс (бергдочоны Војпельлаң, ылӧны).

Ошкам мі јенмӧс,
 Ыждӧдлаам бурӧс,—
 Міјанлы јенмыс
 Куслытӧм бі!

Ошкам мі тенӧ,
 Војпельӧј-јенмӧј,
 Те-воңын ставным
 Челаңјас мі!

Ошкам мі тенӧ,
 Шондӧыг југыд,
 Став мусӧ віңыг,
 Јӧзыслӧн ај!

Ошкам мі тенӧ,
 Војпельӧј-јенмӧј,—
 Міјанлы олӧм
 Буржыкӧс вај!

Пырӧны кыкӧн комі кыјысјас, кіјаныс вајоны ур-кујас да ӧшдӧдӧны Војпель-
 ылӧ.

Кык кыјыг.

Жалӧттӧг мі сетам
 Јенлы комын ур.
 Чајтам, ыжыд Војпель
 Лоас ӧні бур! (Копрасӧмӧн вешјӧны бокӧ).

Пырӧ пӧрыс пӧчӧ, вајо эверкуыг пас да шлавкӧ Војпель-ылӧ.

Пӧрыг пӧчӧ.

Теныд ме, бур јенмӧј,
 Вајі шоныд пас:
 Кӧңыд-кежлад лоас
 Новланторјыд даc! (Копрасӧмӧн вешјӧ бокӧ).

Пырӧны комі мужік да нывбаба, најӧ вајоны ыжыд мешӧк (мыјкӧ чорыдӧс
 сујалӧмаӧе сетчӧ) да пунктӧны Војпель-воңӧ.

Пырысјас кыкӧн.

Тані, јенмӧј, теныд
 Когтӧм чері-јај.
 Міјанос ґн вунӧд,
 Лӧгыд олӧм вај! (Копрасӧмӧн вешјӧны бокӧ).

Пырõны кык комі мужік да õтїк нывбаба, кыскõны муõдыс ошку да вольса-
лõны Војпель-вождõ.

Бõрја локтыгјас.

Теныд, јенмõј, кыскам

Medga ыжыд ош.

Тащõм гырыг торјыс

Те-сајын оз вош! (Копрагõмõн вешјõны бокõ).

Пырõ зев пõрыг фадõ, вадõ пела-шапка да јур-вылас пунктõ Војпельлы.

Пõрыг фадõ.

Муса јенмõј, теныд,

Кõт ме мортыс гõль,

Пела шапка вадї,

Med оз кынмы пель! (Копрагõмõн вешјõ бокõ).

Пырõ ныв тујисõн да пунктõ сїјõс Војпель-вождõ.

Тујис ваджыг ныв.

Јенмыслы ме õктї

Õмїд тујис-тыр.

Гашкõ чõскыдторсõ

Ез-нїн сојлы дыр! (Копрагõмõн вешјõ бокõ).

Котõрõн пырõны кык фетїна, кїјаснаныс õвтчõны.

Кык фетїна.

Мїјан сїктõ, вокјас,

Воõма Бураң,

Сещõм том да мїча,

Быттõ роч акаң!

Јенлы служїтыгјас букуштчõны, кїаныс босталõны кыз бедјас, быттõ-кõ
вїдчысõны на-вылõ укõдчыгõс. Јõзыс ставныс лаңтõны, сулалõны повчõмõн.
Тадõ каднас пырõ Бураң, мїча том ныв, јур-гõгõрыс кыõма зорїзјасыг кыш, јур-
сїыс летчõма пельпом-вылас—лоз. Сы-вылын жеждь платтõ, вõнагõма лентадн.
Морõсас суцкõма гõрд зорїд. Сїјõ мунõ кымынкõ восков да сувтõ, повтõг вїдчõдõ
јенлы служїтыгјас-вылõ, кодјас пельпом-вылас кутõны кыз бедјас.

Бураң (петкõдлõ кїнас Војпельлы вадõмторјас-вылõ).

Мыј-нõ тадõ тїјан

Чукõртõма сен?

Ошкујас да пагјас

Корõ-õ-мыј јен?

Јенлы служїтыгјас (скõры).

Он-кõ јенкõд јукгы,

Кыјõмтор оз сур.

Јукгыштан-кõ јенкõд,

Лоас сїјõ бур!

Бураң.

Богтө-ө-мыј јенмыс
 Јөзлыг вајөмтор?
 Богтөм-вылө кісө
 Чургөдлөма кор?

Јенлы служітыгјас.

Ыжыд Војпель ачыс
 Öктыгны оз пет;
 Служітыгјас сылөн
 Öктысөны мед! (Кучкалөны морөсаныс кулакјаснас).

Бураң.

Öктөмторјыс јенлы,
 Чајта ме, оз сур:
 Ыжыд Војпель аслыс
 Паг-ні көм оз вур!

Јенлы служітыгјас (матыгтөны Бураңлаң, өвтөны бефјаснас да скө-
 ра сылөны).

Нинөм теныд сөрны,
 Вөрыг петөм ныв!
 Міжанкөд ен вензы,
 Куртчы асгыд кыв!

Бураң.

Ог ме кывјөс куртчы,
 Тіјаныг ог пов.
 Унаторсө, вокјас,
 Богтавны оз ков!

Јенлы служітыгјас (зев скөрыс).

Вешы, мун, лок нылөј,
 Тупкы пагкыд вом!
 Он-кө дугды сөрны,
 Вөчам теныд пом!

Бураң.

Асныд дугдөј кыны
 Јөзлы чераңвез!
 Оз-на еновт-шыбыт
 Менө көмі јөз! (Петкөдлө кінас јөзлаң).

Став јөзыс.

Повтөг быдтор вігтав,
 Кывзам мі, Бураң!

Тажö тенад кывјас
Ставыс гөгөр шаң!

Јенлы служітыгјас (шыбытöны бефјаснысö, скöрыг бергöдчöны јöзлан).

Јöјмінныд ті ставныд!
Мывкыд тіјан көн?
Коді такöд öтув, (петкöдлöны Бураң-вылö).
Віјас сіјöс јен!

Јöзыс лантöмөн візöдöны муас.

Бураң (серам-пырыс).

Ташöм віјыг јенмыс
Некөн ез-на чуж.
Ыжыд Војпель весіг
Сорнітны оз куж! (öвтыштö кінас Војпельлан).

Јенлы служітыгјас (кіјаснас шлапкöдчöны):

Аттö, сівö, кущöм
Омöль тајö ныв!
Кызі сіјö лыгтö
Шуны сещöм кыв!

Бураң.

Шуа ме, мыј тöда,
Вігтала, мыј ем,
Кызі верма, јöзлыг
Јүгдöда јурвем.

Јенлы служітыгјас (кіјаснысö нужöдöны Војпельлан).

Војпель, ыжыд јенмöј,
Тажö нывсö ві,
Сы-вылö те ысты
Небесагаң бі!

Бураң.

Біјас оз-на ысты
Пуыг вöчöм јен.
Візöдла ме, часлы,
Сылөн выныс көн.
Оз-кö сіјö öні
Ассö-ачыс віз, —
Векыгаң ті јöзсö
Ылöдланныд сіз!

Öдјö локтö Војпель-дінö да тојыштö сіјöс кінас. Војпель швачкысö-угö муас.
Јенлы вылысјас повчöмөн лептöны кіјаснысö вылö, да сізі-і сулалöны.

Бураң (јөзлы).

Адқанньд, буръ јөзөј,
Нһинөм мем оз ло!
Јешцө-на ме ола
Уна-уна во!

Став јөзыс.

Адқам ми, Бураңөј,
Тенө би ез сот,
Некөн ез-на чардышт,
Кымөрјас ез пот!

Јенлы служітығјас скөрне уекөдчөны Бураң-вылө: өтик чабыртө сіјөс кидыс;
мөд лөбөдчө сіјөс сущкыны пуртөн; лөбөдчө сөтны черөн.

Јенлы служітығјас (лок гөлөсөн).

Віјам тајө нывсө,
Вундам сылығ јур,
Сувсө ставсө леқам,
Воқө мед оз дур!

Јөзыс уекөдчөны јенлы служітығјас-вылө.

Став јөзыс.

Огөј-на ми сетөј
Тіјанлы Бураң!
Ағныд татығ мунөј,
Ылөдчыны шаң!

Мездөны Бураңөс јенлы служітығјасығ. Најөс шошаөдныс] тојлалөны сы-
өінығ стсена-сајөз.

Јенлы служітығјас (најөс тојлалігөн да стсена-сајын).

Јорө, јорө татчөс јөзсө
Ыжыд Војпель!
Бурөс налы оз-нын сетлы
Ыжыд Војпель!
Сінјас, пельјас налығ тупкас
Ыжыд Војпель!
Кіјас, кокјас налығ коғтас
Ыжыд Војпель!
Льокмас, скөрмас, оз-нын бурағ
Ыжыд Војпель!
Јорө, јорө татчөс јөзсө
Ыжыд Војпель!

Бураң (јөз-пыщкын).

Јорөј, оз-на тірав
Комі јөзлөн лов.

Кодлөн журыс жугыд—
 Јорёмыг оз пов!

Став јёзыс (матыетчёны Бураңлан).

Агным ми, Бураңој,
 Кістам налыг вір,
 Вётёдам да віјам
 Најёс пырыг-пыр!

Бураң.

Енё, вокјас, вёчё
 Ракајаскёд ког.
 Ловја мортёс віны,
 Ме-ногён, оз поџ!

Став јёзыс.

Те-ногён мед лоас,
 Кывзам тенгыд кыв.
 Пукалышт да велёд
 Јёзсё, зарні ныв.

Јёзыс бёрынтчыштёны Бураң-діныг, сїјё пукёб Вёјпель сулалан-інё.

Бураң.

Мыј ме вігтала, кывзёј, бур вокјас,
 Кывзёј ставныд ті пёрыс-і, том.
 Кёџ-і лычкёны мїјанёс шогјас,
 Коркё воас-ёд шогјаслы пом.

Онї ошјас-моз вёрын ми олам,
 Пемыд ошгу-коџ ставнымлөн горт.
 Коді муџержык, сыыг ми полам,
 Коді јандыстём, сїјё-і морт.

Јенлы—Вёјпельлы јурбітам јона,
 Сылы вајалам, мыј мїјан ем.
 Чајтам, Вёјпельлы гёгнечыс дона,
 Сыгаң вітчысам шуд да куџ нем.

Нїнём Вёјпельыс сетны оз вермы,
 Сыгаң вітчысны нїнём оз кёз;
 Сїјё некор оз бурмы, оз скёрмы,
 Небеса-вылын сїјё оз ов.

Коді адзыліс Вёјпельсё гїнмён?
 Сещём мортыс, бур вокјас, оз сур.
 Сёмын ёктыгём мїјанлы інмё,
 Сёмын сїјё-і јенгаңыс бур.

дугдёј, вёјтырјас, нїнёмыг повны:
 Вёјпель абу, дај некор ез вёв.

Колө мөд-ногөн, вьл-ногөн овны,
Колө мөдарө бергөдны төв.

Міжан кі, вокјас, міжанөс вердө:
Кор мі ужалам, кынөмным пөт;
Кор мі дышөдчам, секи-көт бөрдө,—
Войпель міжанлы гојны оз сет.

Вајө чукөртчам, өтувтчам, вокјас.
Коді өтувтчө, сіјө-і јен.
Өтүв вермамжык бырөдны шогјас,
Өтүв олыглы ыжыджык дон.

Вајө лөгөдам, вокјас, бур олөм,
Вајө јүгдөдам ассыным јур,
Вајө шыбытам гөлөмыг полөм:
Полыг мортлы бур олөм оз еур.

Коді југыдлаң тувтчыны полө,
Сіјө пемыдыг һекор оз пет.
Омөль мортјаскөд воґсагны колө,
Омөль мортјасыс бырасны мед!

Мед-жө ыжыдө һекөд оз пукгы,
Мед оз лөгөдлы міжанлы гез.
долыд олөм мед міжан оз җуггы,
Мед оз шоггы, оз бөрд коми јөз.

Пемыд јурјас мед ставнымлөн јүгдө,
Кыҗі југјалө шондіа лун.
Гөзһеч Войпеллы сетавны дүгдө...
Тайө кывјас мед тјан оз вун! (Четчө места-вывгыс).

Өні, вокјас, ме воґө-на муна,
Менам ветлөмлы ылын-на пом.
Воґын олөны коми јөз уна,
Воґын сулалө зев уна чом.

Колө быдөнлы вогтыны гінсө:
Мыјла чужө да овмөдчө морт,
Кытчө мортгыслы воштыны вынсө,
Кыҗі овны да лөсөдны горт.

Регыд, вокјас, ме бергөдча татчө,
Сек вистала ме унатор...
Мыј ме төда, мыј гінјасөј адҗө...
Јөзсө велөдны абу-на сор.

Локта ме, оз-кө быр менам кокјас,
Оз-кө кынмы том гөлөмын вір.
Олөј лөгыда, чојјас да вокјас,
Тјан шудыс мед һекор оз быр.

Став јөзүс.

Ен мијанөс вунөд, ен шыбыт, Буран,
Те мөдыг-на мијанө волю.

Мыј висталан те, тенад кывјасыс шаһ:

Ми омөла өниөз олим.

Ог вунөдөј ми тенгыд висталөмтор,

Век төд-вылын кутам ми сижө.

Бур олөмсө корғны көт талун, көт кор

Ми ускөдчам ваө, көт биө.

Бур олөм, выль олөм да шонди лун

Göd вөрјасын јөзыслы колө.

Люк Војпельлы јурбитны һекод оз мун,

Люк Војпельыг огө ми полө.

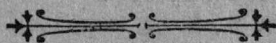
Зев мијанлы долыд, ми гажөдчам зев:

Те мијанөс велөдны пондин. !

Став јөзгаһыс аһтө ми шуам го-пөв,

Бураһ, зарһи һыв, југыд шонди!

Бөрја кывјасыс сывсө стсена-сајас-һин. Кор јөзүс сајалөһи вөрын—за наве
сыс пөдлағө.

Пеша-дорын пукала.

Пеша-дорын пукала,
Jeжыд сартас жукала.
    Быс сартассө
    Горша нүлө, намлалө.
    Өшн таркөдчө,
    Шуштөм војтөв омлалө...
Ывла-вылын бучитө,
Јона кылө зычитө.
    Көзүд војтөлөј,
    Мыјла тазі скөралан?
    Локыг вој-војөн
    Скөрмөм пон-моз ералан?
Төвлөн гажтөм ғылөмыс,
Кынтө менгым өлөмөс.
    Ыжыд ныргорөн
    Пөрыс ајка шкоркјөдлө.
    Пөлат брус-дорын
    Сөд-каң журсө зоркјөдлө.
Асгым јірмөм өлөмөс,
Төкөдышта ғылөмөн.
    Гажа ғыланкыв
    Пеша-дорын лажкыта,
    Кызі мича ныв
    Том кад-дырјыс гажөдчө.
Төвлөн журган бандурыс,
Пөллөн шкорган ныргорыс,—
    Мелі шытөлөн
    Сылөм шыө ворсө мем.
    дыр-на пукала,
    Өні шогыд оз-нын вен.
Кадыс колас долыда
Төвга-рытын олігөн.
    Сылөм личөдө
    Морөс-шөрыс өлөмөс,
    Бытө качөдө
    Менгым ічмоң өлөмөс.

* * *

Лөз југыд. Асыв-выв ломзө.
Кыпөдчө кыа гөрд-дон.
дышпырыг палөдчө, ловзө—
Узөмыг садмөма гон.
Мыггөддө зоризос лысва,
Кор-вылыг чышкө бус рытга.
Багралө кыасаң ју.
Вадорын волсасө ру.
Ыркыд төв бафкорјөн ворсө,
Вашкөддө: пукгө-һин лун;
Гөгөр гаж,—вөтлы зил ун.
Лебачыг садмөм вөр горзө.
Лөһ гиктын,—шојтчө муз јөз...
Јенежыс шондіа, лөз...

Сандрік-Мікол.

(Шмоңітөм).

Јуавласны

менгым јортјас:

— „Мыј-нын тенад

Сандрік-Мікол

другыд гіжлө?“

— Міса,— өні

һинөм оз.

Гіжліс сөмын,

коркө мөјму

кыв-мөд гоз...“

— „Мыјнө?..“

— „Пырі-пө ме

велөдчыны

таво ГІЖө...“

— „Кытчө?“

— ГІЖө, міса, ГІЖө!..

— „да мыјы гіжө?!“

Сыјө-ј гіжө:

„лун-лун котра-

ла-пө ГІЖө...“

— „Ғпу-ты, морт!..“

— да те ен јортчы,

муса јорт.

ме-мөј

сыыг лоі мыжа,

мыјы сіјө

сіңі гіжө?!

Мікол! Вај-зон,

дорјышт ачыд:

ГІЖын

велөдчөмтө-өд

те гіжлін?

— Мыј-нө сіјө

лоө „ГІЖ“-ыс?

— Міса, сетыг

петө гіжыс.

КРИТИКА

Сан-Антус.

М. Н. Лебедев.

(Блок-ноты)

«Поэзия есть выражение жизни, или лучше сказать, сама жизнь. Мало этого: в поэзии жизнь более является жизнью, нежели в самой действительности».

«...Нельзя не любить отечества, какое бы оно ни было: только надобно, чтобы эта любовь была не мертвым довольством тем, что есть, но живым желанием усовершенствования; словом—любовь к отечеству должна быть вместе и любовью к человечеству».

В. Г. Белинский.

Критиклы колö лоны жона тöдыг мортөн. Сылы бура колö тöдны ас-жөзса литература-кынчи щöщ и мукöд жöзлыг литературасö. Критик—гижыгяслөн ас-гама судфа. Сижö ошкө да кулитö гижыгöс пыр векыда, объективнөжа, кушöмкө принтсипяс-вылө пыксöмөн. Критик, сегга, гижыг морт-моз-жө пыр велöдö олöмсö: татөг-öd он вермы велöдны, кычи олöмыс пöртмагö торжа гижыгяс гижöджасын! Критик щöщ и тöдмөдö лыффыгыгясöс гөгөрбок быд гижыг гижöдсамлунөн. Сиж вожö.—Со-öd кушöмөн колö лоны критиклы! Ме, ферт, абу сещöм. Ме, ферт, абу критик. Ме сöмын лыффыг. Но быд лыффыглөн-öd чужöны журад уна мөвпяс быд гижöд-жылыг, быд гижыг-жылыс. Меным сиж-жө. Ме збожмөдчи даж кöсжа „Ордым“ лыффыгяскөд горнытыштны Лебедев гижöджас-жылыг.

* * *

Быд гижыг гижö аслас олөм гөгөрвоём-серты. Быд гөгөрвоём-ын мортлөн емөг олөмын муса да мустөмторяс. Көф-ескө гижыг вермө кор-гурö объективнежа гижны, но пыржык быд гижыг аслас гижöджасас ошкө аслыс муса торяссö да кулитö, локыг гералö мустөмторяс.

Лебедев—поет, кывбуряс гижыг. Сылөн емөг и мөд-гама гижöд-жас, ворсана кывбуряс (опереттаяс). Мед-вож вижöдлам на-вылө.

„Тун“.

Мыј көсјіс петкөдлыны Лебедев „Тунын“? Шуоны, важ олөмпө комілыг. Гашкө. Сөмын абу артмөма. Гіжыг аслас геројјаслы сујө өніја (гөгөрвоанажык: револутсіја-воҕса) јөз-кост олөм-ногса виҙөдөмјас. Важ олөмыс Һөти абу петкөдлөма. Һекөн олас-ногыс абу важ: секі (тунјас эпохаө) ез вөвны Һі жөһікјас, Һі сваҕба, Һі баруҕа („пондан баруҕа-моз овны“),—өти кывјөн-кө петкөдлөмторгыс ез вөв Һинөм: өти Тун-кынҕыс. Сегга і мөвпјасыс өніјаөг. Мөдарө-кө, оз поҕ чајтны—көсјіс-пө петкөдлыны өніја олөм. Һекыҕі оз поҕ. Став фабулаыс течөма мөд-ног, мојд-ног. А важ олөм-кө көсјіс петкөдлыны, Тунсө колі петкөдлыны важ јөз-кост олас-ног фон-вылын, ловҙөдны лыҕыг-воҕын важ олөмсө, секга јөзсө, налыг мөвпјассө. Матеріалыс ем. Мојdad, сегга-өд, поҕіс сујны Һеуна, ҕерт, щөщ ас фантаҕіја.

Сегга ҕік-Һін ҕізгө (ҕісгармоҕіја артмө), өніја мотив-улө ыыв-гө-да.

Кык кыв мотив-улө гіжөм-јылыг. Бур поезіја гіжөд вөчигөн Һекөд оз гіж воҕыв кушөмкө мотив-улө. Лебедевлөн воҕыв вөлөма-Һін „задаҕне“ гіжны бөрјөм мотивјас-улө. Гіжөма вом-улас мургіг-тырјі... Агтө-кө топөдан, сујан мотив кыщ-піө, секі пөштөі оз поҕ бұра гіжны. Мі шуам: „пөштөі“. Сіјө со мыјла. Быд поет мыјөн-кө топөдөма: поет паскөдчөмлы пыр ем кушөмкө пощыс. Шуам, размер, ріфма, пыр најө емөг, најөн пыр поет топөдөма... да тајөјас-өд мөд-гама „пощысјас“: кывбурыс на-пын сөмын і вермө лоны: сіҕ-кө, најө сетөмаөг поетлы воҕыв.

Унаөн өніөҕ-на оз гөгөрвоны со-мыј: быд аслыс-гама су-рөслы колө аслыс форма. Та-вөсна ылөг туйөн лыҕыггө туйныс куш өти форма-бөргө вөтлыгыг гіжысјаслөн. Сіҕ-жө, ылөг туйныс „колө сөмын бур су-рөс, бур пыщкөс, формаыд—Һинөм“ шуыс-јаслөн. Быд ғырыгжык поетөс-кө мі бөгтам (Пушкін, Лермонтов, Гјоте), адҕам со-мыј: налөн формаыс да су-рөсыс јітчөмаөг, оз поҕ најөс торјөдны.

Су-рөссө-кө бөгтан важ олөмыг, історіјаыг, ҕерт, важ олөм і колө петкөдлыны: оз поҕ гудравны өніја олөмкөд. Сыкөд өтщөщ колө корҕны-і аслыс-гама форма. Бөгтөј, шуам, Лермонтовлыг „Песня про царя Ивана Васильевича, молодого опричника и удалого купца Калашникова“. Мыј ті адҕанныд? Кушөм сені формаыс? Роч ғылан мојдлөн-коҕ. Гіжіс-кө Лермонтов мөд-ног, өніја кывбу-рөс-моз, доныс, ескө, вошіс. Лермонтовыд (быд ыжыд гіжыс!) пыр адҕіс гуга көртөдјассө су-рөса-формаа костын. Лебедевлы-нө кушөм форма колі бөрјыны? Колі корҕны сіјөс сетыг-жө, кытыг поетыс бөгтөма су-рөссө: јөз-пыщкыг,—колө вөлі бөрдөдчан-ғылан-кыв-моз гіжны.

Ме ог көсјы крітікаавны су-рөссө-Һі формасө. Уналаті ескө жеб-да. Ме көсја індыны нөшта кык тор. Том гіжысјас мед тајөс слканыс гартасны...

Унаыг Лебедев рифма вочом-восна коми кыв-пырды гужо рочос.
Шуам, кот:

„Четчө сиж, вожд мунö,
Синнас корө садлыг пом.
Адзö: лептыгöма вылö
Езыг вевта жежыд дом“.

Колі-егкө шуны керка, а шуө дом. Тажö некызи оз поч прөг-
титны. Тази оз поч гижны. Поезija абу гој талалом: сылы колö ми-
ча, сөстөм, гөлөм öзтан, чукөрөн мөвпјас вајан (образней) кывјас.

Уналаын, мед размерыс оз вежгы, бара гужо роч кыв. Сещö-
мөс: „Небесаыс оз нин кор,“ либö „оз любит Туныс öтнас овны“,
мукöд. Мукöд гижыг размер-воснаыс коми кывсö чегјалöны (а колö
куснавны, ворсны кывнас!), а татöни роч кыв гујöны („варваризм“).

Тажö опереттасö оз поч шуны мичаөн. Тани весиг і поезijaыс
зев ещалаын. Почö шуны рифмујтөм вистөн. дај висталöсö вежкода,
оз гөлөм-бердад јиж... Абуөг лечыджык герпасјасыс. Гөгөр чусалö
шом-моз. Кор нывлы Тун сетö срок да көсјö пöдтыны, шуам, ез-
öмөј гурны пөгжык кывјас? Поезijaлыг-öд ми видчигам огö раз-
лөм, а жмитөм, еща кывјөн шуана, јог герпасјас. Сени колö, мед
гөлөм кылөмјасыс (чувствојасыс) вöли суктöма, мед вөржөдöны вö-
ли лыддыгылыг гөлөм везјассö. „Ме тенö радејта“—поезijaын еща.
Колö нöшта петкөдлыны кызи радејтö. Поет—художник. Сылы ко-
лö индыны не художниклы адзытөм кылөмјассö, гөлөмлыг, торја
визјалөмјассö.

Мукöдлаын „Тунын“ кывјасыс шугöны кужтөг, лока.

Зев-на сиж том,
Окав сылыг вом!

Тани „вомыс“, ме думыг, зик лышнеј. Кор горнитöны окагөм-
јылыг, быд морт төдö мыј окалöны...

Ме казала, лыддыг, мыј-јылыг те мөвпалан. Те көсјан шуны,
ме бытө нинөм бурсö ог адзы, а адза-кө, сөмын тупја. Ен тер-
мас. Воам і бурөз. Öни сөмын верман јуавны: мыјла-нө уналы опе-
реттаыс кажитчö? Вермас, кор вјөдам да кывзам стсена-вылыг.
Секі ми щöщ шоггам, бөрдам, нимкодагам Сашуккөд. Но секитö
шоггөдöны, шуам, щöщ ворсöмыс да сылөмыс. А лыддыгас гөлө-
мад оз во. Колö, егкө лыддыг морттö шоггөдны—долөдны, бөр-
дөдны—серавмөдны, лөгөдны—бурмөдны, мустөмтны—мусмөдны.
Мед-егкө лыддыг јурвем да гөлөм везјассö зевтөмөн лыддыс ву-
нөдис ставсö, сөмын лыдфанторныс оліс.

Лебедев көсјөма петкөдлыны Тун. Сөмын лыддыг омöла ад-
зö, кущөм сиж вөлөма. Тун кыкыг петкөдчывлö (тышкөзыс). Кык-
нангыс щөктö Сашуклы лоны гөтырөн (тырмис, егкө, і öтчыдсö).
Кыкнангыс щөктö окавны. Сегга нинөм оз тыдав.

Тун војдөр вөлөма ыжыдалыгөн коми јөз-пыщкын, медга тө-
дыг мортөн став јөз-пыщкас, щöщ жретсөн. Лебедевлөн Тун ми-
јан-возын оз ставнас петкөдчы. Унаөн-нын заводитлисны Тун-јылыг

гіжны. Но Тун пыр-на відчыгö асгыс ғылыгöс міча комі кыв-вылын.

Важ олöмыг-жö ем нöшта

Буран.

Тажö гижöдыс буржык. „Бураһын“ гурöсыс буржыка „гартö-ма“ дај ежыс јона шылыджык. Ферт, мöд-ног оз вермы і лоны. Öти-кө, гижöма сорөнжык, шынітöвжык кадö, термагтöгжык. Мöд-кө, гурöсыс тани пöштi даг. „Тун“ гижигөн муртса-на вöли чужö комі театр. Секі зев јона колöны вöли ворсанторјас, а најö ез вöвны. Пöштi быд грездын агныс велöдыгјас вöли „пöжалöны“ локі-һик ворсанторјас, медтыкö мыјкö вöли ворсны. Комі јöz горша вöли корö „пештак“. Гижысјаслы колö вöли шыöдчыны. Лебедев шыöдчiс Щöщ сетiс вьл-нога ворсантор, озырмöдiс театр. Секі „Тун“ петкöдлöм вöли зöн ыжыд лöмөн. Öти тöлөн „Тун“ котöртис став Ежва-куза.

„Бураһын“ формаыс буржык. Кывјыс тани мічажык: емöг бур метафорајас, образјас. Лыффыгöгö кокһida, кыпыд сöлөмөн. Медга бурöг мед-воzza кык ныв-зонлөн ғылöмыс да тунјаслөн Војпелöс ғылöдöмыс. Сöмын һинöм оз сет гурöссö гөгөрвоны ғылöм: „Оліс-выліс вöрын“... Тајö зiк лышнеј. Сужöма сöмын кадсö һужöдöм-вöсна. Тајö ғылöмсö позö шыбытны, позö сужны мöд ғыланкыв, һинöм оз вош. Бур гижöдјасын тазі һекор оз овлы: сені ставыс колö, ставыс отсалö гөгөрвоны гурöссö, гижöдлыг iдејасö. Пыщкö-сыс і мукöдлаын абу лучкі. Војпель—јен. Сöмын он адзы јöзыслыг ескöмсö сылы. Сегга Бураһ локтiс да пырыг-пыр і аслаһас кыс-кіс став јöзсö. Көт тајö і мојд, да тазі һекор оз овлы да абу ес-кана. Важа-вьла-костын пыр-һин мунö тыш, вен. Öти јöz сувтöны вьл-dop, мöд—важ-dop. Тајö колі петкöдлыны. Оз тырмы психоло-гiјаа момент. Воzвыв тани і шуам: тајöс позö казавны Лебедевлыг унжык гижöдјасгыс.

Емöс і со кущöм һельчкіјас:

Ј ö з.

Војпель—јенмöј,
Міјан dop ов.
Бурöдам тенö,—
Јенмöј ен пов.

Кущöм-нö тајö јен, јöзыг-кө полö? Јенсö-кө бурöдöны?

Т у н.

Регыд, вокјас, адзам,
Кущöм тани јöz:
Мыј мі сылыг корім,
Гөгөрвоiс ез.

Мыјла „гөгөрвоiс-ез“? Зiк рiфма вöчöм-вöсна сужöма. Нöшта-жö лöө шензыны: Војпелсö тунјас вajasны (кыскасны). Секі-öд ез

вөв өнија-моз „образон“ ветлөм! Вөліны торја журбитан-инјас. Јөзис-лы колө вөлі локны сетчө. Зев бур, индөма тунјаслыг јөзсө нарті-төм-да, сөмын кызкө коҗин вајалөмыс карікатура-коґ лоө. Ҷоґнас, „Бураґ“ јона вылынжык сулалө „Туныг“.

Быд јөзлөн поетјас асгыныс гижөдјассө пыр шылөдавлісны, төдтөмөз вежлавлісны. Сің колө керны щөщ мијан поетјаслы. Оз поґ унмовсны ас-гижөд-вылад. Пыр колө шылөдны. Відчісам сіјөс і Лебедеван. Вајон, ґерт, тајө гижөдјасыд вөліны весігтө зев бурөс. Өні быдміс літератураным дај лыґыныным.

Лебедевлөн ем нөшта којмөд оперетта

„Міча ныв“.

Воґза кык опереттаислөн-кө конструктсіаыс ез зев бур вөв (абу бура јітлөмаөе торјасыс, мукөдлаөд) „Міча нылөс“ та-бокгаґ оз поґ шуны омөлөн. Сурөссө бөгтө јөз-кост оланногыс. Петкөд-лө өті омөл бок јөз олөмыс: кыґи бат-мам жөґік озырлун-вөсна асгыныс нывсө сетөны пөрыс морт-сајө. Тајө, ґерт і өні-на ем. Өні-на уна том нывлыг бат-мам вијөны гөлөмсө, жүгөдөны олөмсө. Темаыс тајө, сің-кө, өнөз-на јона матын олөмлы. Бурлуныс тајө гижөдлөн,—јөз-кост оланног (соціалнеј) тема-јылыг гижөмын. да Лебедев, колө шуны, тащөм темајассө бөгтны полө...

Лебедев верміс ескө і буржыка гижны, да өтітор нөшта-на сіјөс дорјө. Сіјө-өд төдө мијанлыг суґчытөмјастө. Асгыс ворсантор-јассө гижігөн сіјө вөтчөма мијан гөл стсена теґніка-бөрға. Тајө бур, дај омөл өтщөщ. Бур талун-кежлө. А гижны колі, ескө, щөщ аскі-кежлө. Талунја ґоґанік гөл теґнікаа театр оз леґ пагкөдчыны поетлы, өдөбчыны.

Ме шулі-һин, мега, Лебедев ворсан кывбурјасөн сетіс аслыс-гікаса форма літературалы. Тајө формаыс зев бур ґеравны лок-торјассө мијан олөмыс.

Көґ ескө мі Һеуна ґівітім Лебедевөс, да сіјө тајө гижөдјасас-һин петкөдлө асө бур гижыгөн.

Лебедев кывбур маґтер-лун гижөмөн нөшта-на јона буржык-торјас поґө сетны комі літературалы. Сіјө кывбур гижөм-вылын велөдчывлісны гижны Ільа-Ваг-коґ гижысјас. Лебедев өні-на колө кывбур гижны велөдыгөн том гижысјаслы, ортчөн, мијан мед-бур да мед-муса гижысјаскөд.

„Ғажажык, комі јөз, олөј!..“

Кушөм-нө Лебедевлөн кывбурјасыс? Мі виґөдлам сөмын пыщ-көссө кывбурјасыс: мыјжык-јылыг гижө?

Мі Лебедевөс меґа-јона төдам „Ғажажык, комі јөз, олөј!“ гижөмөн. Тајө гижөднас сіјө асө сујіс комі література історіаө. Тајө ғыланкывјыс гижөма вөлі сар-дырјі-на, кор сөмын өтка-өтка морт вөлі гөґөрвоө талунја комі олөмлыг колөмсө. Тајө гижөднас Лебедев асө петкөдліс ґоґ журөн вылынжык сулалыг мортөн

став комі (?!) інтэлегентсіяыс. Секі вөлі пемыд-на. Муртса-на кутіс төдчыны југдан вежөсыс, асывлөн чужөмыс... да кылө-нын вөлі зев ылын, гымалөм-моз, выль олөм-вөсна когагөм шы... Лебедев, гашкө, тајөс кыліс... дај комі јөз-костас, јөз-олан-ногас лоісны ыжыд вөржөмјас. Чужісны да јонмісны вузагыјас (купечјас). Вузагыјас XIX нем помгаһ-нын кутісны чепсагны ыжыдалөм-вылө комі муын, јукны тајө ыжыдалөмсө роч озыр-јөзкөд.

Комі вузагыјаслөн інтересјасыс пыр щөкыдажык кутіс лүкаглывны роч вузагыјаскөд, роч вузасан капітал вөлі лычкө, топөдө комі вузасан капіталлыс быдмөмсө. Кырјі тајө вөлі, мі тані огө кутөј віставны. Индам сөмын: револүтсіја-вожвылын котыртчывлісны пөштө став Ежваса комі вузагыјасыс котырө, вогтылісны актсіонера парокөд общество. Мыјла? Кардорса роч парокөд кутыгјас вөлі вывті уна богтөны груз катөдөмыс Ежва-куча да. Ез, ферт, ковтөг чуж „Комі јөзлы—комі кыв“—лозунг. дај тајө лозунгсө шыбытыгјассө оз пож чайтны гөль јөз (сің-кө і револүтсіја)-дор олыс јөзөн.

Со ташөм „поводфаө“ гіжіс Лебедев асгыс комі јөзөс палөдан сыланкыв. Тајө гіжөдыс вөлі чардыштөм-код пемыд војса асыв чужігөн, кор муртса-на сінмыд кажалө југдан вежөссө, кор војыс вөлі тінбыльчө-нын асывлаң... Сөмын вөлі јона-на пемыд. Гажтөм. Лөң. Сөмын кыккө ылыс вөлі муртса пельөз воыштө гымлөн муралөм шы... Секі Лебедев Көрткерөс керөсгаһ горөдіс:

„Гажажык, Комі јөз, олөј,
Шөггыны бөрдны оз ков;
Кулөмыс-смертыс ен полөј;
Некор оз кув мјан лов!“

Југ лебаліс, ыліс:

„Уна мі аджывлім шөгјас,
Жалытыс некод ез вөв.
Вунөдам сіјө, бур воқјас,
Шөгсө мед новлөдлас төв.
„Некор мі шөйтчөг ег төдлөј,
Олім мі век кынөмпөт.
судам мі лок јөзыс повны:
Лок-вылө агным мі лок.“

Тајө відчөгтөм, кыккө өті здукө чужөм кывјасыс код-сурө кынмывлісны, шөјө вошлісны повжөмыс һедыр-кежлө... Мукөдлы тајө вөлі і дыр відчөгөм кывјасөн. Унаөн сафмісны тајө шы-улө. Налөн сөлөмныс өзјіс, сінјас козувјас-моз кутісны чірдавны. Најө сінјасыс пожө вөлі өтщөщ аджыны Комі мусө да комі јөзсө радејтөм, лөгалөм рочө пөртан чераңвез-вылө. Најө щөщ кутчігісны ывны:

Гажажык, Ком јөз, олөј,
Шөггыны бөрдны оз ков...“

Тајө, ферт, абу револүтсіја ылан-кыв. Тані нінөм абу вескыда шуөма револүтсіја-дорыс. да мөд-ног, өдвакө, верміс лоны. Лебедев ез і вермы пролетаріат-револүтсіја-дор

гіжны. Сецём „дівө“-жывыс öдвакө унаөн төдөны вөлі Комі му-ас. Лебедевлы колө вөлі садмөдны „натсіональней самосознаңије“, чуксавны воқө, бур олөмлаң (сөмын кушдөмө?). Сөмын Октабрса револютсіја лөмгаң садміс комі јөз, чужіс ыжыд коғ, ғылығјас агныс кутісны сујны тајө ғыланкывјө мөд гөмөс: воқөлаң чуксалөм кутісны чајтны револютсіја-дор чуксалөмөн. Енө шенңө: тајө вөлі тақі.

Сецём-жө садмөдан-чуксалан кывбур „Југдө-һин, вокөј!“ За-водітчө со кықі:

„Југдө-һин, вокөј,
Матыштчө лун.
Лептыө шонді...
Ужавны мун!“

Сөмын он аңы, он гөгөрво, кытчө ыстө... Тащөм гөгөр-вотөмыд зев омөль поезіјаын. дај кывјыс тајө кывбурас мігтөмжык.

Мукөд-пөлөс кывбурјас.

Мөд-сікаса кывбурјас—Комі му-жылығ, Комі му мусмөдан гі-жөдјас. Сені Јуе петкөдлө пөштї ставнас Ежва-ју-дорса Комі му. Тајө сікаса гіжөдјасыс зев бурөғ челағлы, школалы. Тащөмөс: „Комі му“, „Туж-куға ме муна“; татчө-жө поңө сујны „Ышкан-дыр“, мукөд.

Көјмөд-сікаса кывбурјас—ғыланкывјас: унжыкыс роч сурөс-сер-ті лөгөдөмағс, унжыкыс „мотїва кывбурјас“. Мі шулім-һин мотив-улө гіжөм-жылығ: абу, міга, шаң. Міјан зев еща ғыланкывјасыс. Онөң-на ғылөны јонжыкасө коміөн „щыкөдөм“ („кыдја-роч“) роч ғыланкывјас. Лебедев том-јөзлөн јорт, најөөс ғывны велөдығ. Сы-лы окота озырмөдны „репертуарсө“ ныв-зонлығ, мичмөдны, гаж-мөдны налығ олөмсө. Та-вөсна Лебедевоөс вегігтө колө ошкыны ғыланкывјас лөгөдөмығ. (Ме тани ог шу мукөд-жылығ, том тіжығ-јас-жылығ. Најө бурасө оз-на вермыны гіжны дај агныс агнысө оз леңны мотива гіжөдјаснас бурмөдны гіжөмсамлунсө). Тащөмыс Ле-бедевлөн зев уна гіжөма. Индам: „Медбөрја вөт“, „Мыјла-нө, шон-діөј, вөр-сајө летчөмыд“, „Ежва-ју-куға“, „Вузасыс морт“, „Мем өтї арга рытө“, мукөд. Ферт, колө і Лебедевлы шуны: воқө-кө јонжыкасө „мотїва кывбурјас“ кутас гіжны—лоө омөль, література-лы бур гіжөдјас оз вермы гетны.

Став тајө кывбурјасыс мі аңғам мед-воғ Лебедевлығ мағтер-лунсө роч ғыланкыв-вылығ лөгөдны комі ғыланкыв, сылығ мағ-терлунсө роч сурөссө матығтны комі олөмө. Пөштї став ғылан-кывбурыс гіжөма кокнығік мича кывјөн. Њобдінса-Вігтор-моз Лебе-дев гетө комі јөз-костса образјас. Оз сіјө зевтчөмөн лөгөдав вы-лөс, а гетө јөз-костас чужөм образјас. Сіјөн најө гөгөрвоанағс, матынөғ, мусағс комі јөзлы. Поңө став гіжөдјас-жывыс шуны со-мыј: Лебедев пыр образјассө гумлалө јөз-костығ. Выл

литература чужигөн тајо мед-бур да мед-векыд туй, көт ескө-і абу ҕик тырмана.

Ем, ҕерт, мукөд-ҕикаса кывбурјас, да најө гежөд (шоч). Со, шуам, „Омөль во.“ Тајө ҕик бокын сулалө став гижөд-гамлунғыс. Тані—саҕира. Тані геравсөны Латкин да жежыдјас.

Ми тані, ҕерт, огө вермө каҕтывны быд гижөд. дај мукөдыс абу мијан кіподулын.

Лебедевлыг-кө сувтөдан гин-воҕад став гижөдјассө, адҕан сомы: сижө јонжыка гижө Коми му-јылыг, петкөдлө сижө ывлавылыг герпасјассө, сегга раҕейтчөм-јылыг, нывјас шог-јылыг. Пөштi он адҕы јөз-кост оланногыг сурөсјассө. Ми сөмын төдам өтi сурөс: озыр пөрыг морт-сајө том-нылөс сетөм. Сегга абу. Сегга оз петкөдлы комілыг пыщкөс олөмсө. Јонжыка лебач-моз Коми му-вывтi лебалө да петкөдлө сылыг ежсө, соҕертсајтө. Ме ог көс-јы тајөс шуны омөльөн. Колө і таҕi гижны. Ме інда сөмын Југлыг гижөдгамлунсө гөгөрвоөм-могыг. дај ебөсыс Југлөн адҕана оз тырмы сещөм (јөз-костса) ҕемајас-вылө гижны.

Лебедевлөн кывјыс абу озыр.

Ми нароенө бөр-вылас колім өтiтор. Војдөр-һин індавлісны, Лебедевлөн-пө гижанкывјыс абу озыр. Тајө, ҕерт, таҕi. Медга-һин гөль воҕаажык кывбурјасас да опереттајасын. Поетлыг-өд корөны озыр кыв. Коміјаслы, литература чужтигөн, литература-кыв лөсөдi-гөн, нөшта-һин озыр кывсө колө корны. ҕерт, Лебедев оз вермы ошјығны аслас озыр кывјөн. Но оз поч шуны, мөдарө-кө, бытҕө, сижө сулалө өтi інын. Ми відлалім сылыг важ дај выль гижөдјассө да каҕалім, кыҕi кывјыс озырмыштө да миҕмыштө. Неважөн ме лыҕдi сылыг „Ежва-јылыг кыв бертјас.*)

Тајө кывбурас Лебедев комі кывнас „ворсө“-һин, ас-ногыс һуҕлөдлө, вөчалө выль кывјас. Те, лыҕфыг, көсјан төдмағны? Кыт сурө петкөдла.

Важөн вөлі Ежваыс
Омөль-ногөн ежвасө.

.....

Ежваыд-кө ғыа—
Гудыртчөма лыа.
Ежваыд-кө шылыд—
Пыжөн мунны вiлыд,
Лөсыдагө кывтөмыд.

Ежва-вылө виҕөда,
Курыд шогөс лиҕөда,
Чөскыдала олөмсө,
Ыло вөтла полөмсө,
Ебөсага бура!

Лебедев паскөдө і агғыс поезија „кыщсө“. Сылөн петавліс

*) „Ордым“, 1928 вога 7 №.

„Ме-кө, ескө, вермі...“ **) Тани мијан поет шоггө, оз вермы пөтка-
моз лебны мукөд государство-да; верміс-кө, ескө, лебчыс-да,

Турма-воҕас сені
Ужалыг да гөрыг
Пукалөны кбні
Коліпкај-моз гора
Понді, ескө, ывны,
Мед, ескө, став турма
Верміс менө кывны.

Сылі, ескө, таҕи:
„Вокјас, енө полө,
Вожшөр-бөрад пыр-на
Гажа асыв волө.

Поет көсјө ловсө лептыны, збојмөдны сөлөмсө сотсіалізм-вөс-
на тышкаыҕаслыг. Коркө, том-дырјыс, поет збојмөдліс комі јөз-
өс. Өні көсјө збојмөдны мукөд государствоса коммунистјасөс. Сө-
мын ылынөг најө да оз вермы. Поет сегга мусаа шоггө. Ме кы-
ла, лыддыг горөдіс: „Кушөма быдмөма Лебедевыд!“ Ме сіз-жө мөв-
пала. Быдтөма револютсіја. Сувтөма револютсіја-dor. ***)

Лебедев гижө важга поетјас-моз.

Синмө шыбытчө со мыј: Лебедев јонжыкасө гижө важга поет-
јас-моз: боковыаҕ виҕөдө лоөмјас, ывлавыв, но оз петкөдлы аг-
сө: оз вігтав, муса алі мустөм, міча алі мігтөм сылы, гижысгы.
Сетө объективнеј поезја. Татөг оз поҕ өніја-кадө гижны. да оз поҕ
вунөдны і мөдар-боксө Оз ло лишнеј каҕтыштны Белінскіјлыг
кывјас. Сіјө гижліс: „...но в наше время отсутствие в поэте внут-
реннего (суб'ективного) элемента есть недостаток“. Воҕжык содтө:
„Преобладание внутреннего (суб'ективного элемента в поэтах обык-
новенных есть признак ограниченности автора...“ „В талан-
те великом избыток внутреннего суб'ективного элемента есть при-
знак гуманности“. Белінскіј шуө, енө-пө полө, ыжыд поет - кө-пө
гижө ас-јывгыс, ас-німгааныс. „Великий поэт, говоря о себе самом,
о своем я, говорит об общем—о человечестве, ибо в его натуре
лежит все, чем живет человечество“.

Лебедевылыг гижөдјас відлалігөн, ме пыржык көсјі сылыг гі-
жөдјассө класгікјас „бала“-вылө зелтны... Мөд - ногыс оз і поҕ.
Лебедев гижө класгікјас-моз, најөјас кывбур формаөн. Сылыг он
адчы выль формајас коргөм. Сіјө заводітіс дај өнөҕ-на пыр гижө
Пушкін кывбур-формаөн. Омөль алі бур таҕи гижөмыс? Кыкнаныс.
Ме-думыг, өніја олөмтө зев сөкыд сујны класгікјас формаө. Сіјөн,
ҕерт, роч літератураын сещөм јона муніс да мунө выль формајас

**) „Ордым“. 1927 вога 7 №.

***) Мі ташөм јара, Сан-Антус-јорт-моз, огө шуөј Лебедев-јывгыд. Өтө
кывбурыд оз-на нінөм петкөдлы. А Лебедев воҕсө бара гижө јонжыка ывлавыв
серпасјас.

корсөм. Кычкө Лебедев эик оз ужав выль формајас корсөм-вылын. дај он кычкө казав сылыг асгыс поетическөј культура. Гашкө та-вөсна-жө-і гижө Лебедев пыр талунга лыддыгылы.

Сегга Лебедевлөн поезија еща сетө ыжыд колөмјаслы; вела-лөма гижны талунга ныв-зонлы, эола культураа јөзлы. Тајө, өтi-кө, бур: комi јөзыс ставныс вермас гөгөрвоны. Но некор, ме - думыс, оз поэ став асгыд гижөдгамлунтө пыкны өтi талунја лыддыг-вылө. Мед, мед-воэсө омөла-кө кутасныгөгөрвоны. Колө мөд пом-ган мунны: колө јөзыслыг культурасө лептыны, мед кутасны гөгөр-воны. Таэтө воэ мунөмыс өдјөжык лоө. Мијан гижыгјас-кө кутiс-ны гижны куш талунја омөлика велөдчөма мортлы, ез вермыны ег-кө сетны озыр поезија, муртса-муртса егкө кутим мунны воэө.

Ме, аслам гөгөрвоөм - сертi, индi бур дај омөла торјассө Југ гижөдјасыс. Көч i емөс жөб инјас Лебедев гижөдгамлунын, серт, колө шуны: сiјө уна сетiс комi поезија под течiгөн комi литерату-ралы. Сетас-на i воэө.

Ми луныг-лун адзам, кызи мијан литератураным быдмө, мичмө, эорiэалө. Ми, лыддыгјас, нимкодыг виэөдам эорiэалөмсө. Ми ошкам мијанлыг гижыгјасөс. „Варыш-котыр“ пыр содө. Петөны выль поет-јас. Адзам-нын выль тыдөдчан талантјасөс: Бија-өгырөс, Шаковөс, мукөдөс. Тыдалө, ебөсыс тырмө комi ужалыг јөзлөн вөчны асгыс культура! Огө полө... Тыр сiнмөн виэөдам воэө.

Міжан уҗным.

Жугыль.

Отсалом том гіжыҗаслы.

Комі ужалыг крестаналон југылдун кыптөмыс төдчө щөщ художествоа літератураын: крестана-пөвсыг петөны выль комі гіжыҗас. Војдөрјасө комі поетјас да гіжыҗас петавлісны сөмын комі інтеллігентсіја-пөвсыг (учітельјас пөвсыг, студентјас-пөвсыг). Öні выль петасыс, комі художествоа література-бердө бостгыҗасыс төдчөны јонжыкасө крестана-пөвсыг, медга уна том јөз-пөвсыг. Ödjö дај пагкыда том гіжыҗас кутісны тыдовтчавны пролетаріат-нога комі гіжыҗасөн öтувтчөм-бөрті да „Ордым“-журнал леҗны заводітомгаң. „Ордым“ лөгөдтөҗ гіжны-бостгыҗаслы некөні вөлі петкөдлыны агнысө, асгыныс самнысө сөвмөдны да бурмөдны, некөдлы вөлі бостгөднысө најөс. Сы-вөсна і сетчөҗ крестана-пөвсса гіжны-бостгыҗас шоча тыдовтчывлісны. Том гіжыҗас öні „Ордым“-бердө котыртчөны, „Ордым“ борд-улын јонмөдөны агнысө, лыдныс налөн пыр-өтарө содө.

Крестана-пөвсыг петөм том гіжыҗас література-бокгаң омөла велөдчөма-јөз: нөті абу төдсаөс важ роч дај комі література-өн, шоча најө кіподулө гурлө пролетаріат-нога роч художествоа література, оз төдны література техникасө. Сы-вөсна том гіжыҗаслөн гіжөдјасныс вывті-на нерөс, кізерөс, „лөсавтөмөг.“ Омөла велөдчөмнад нөжјө і гіжангамыд бурмө. Воҗҗа воҗковјасыс том гіжыҗаслөн зев шатолаөс, наҗө зумыдмөны. Колө вөлі буржыка-гіжыҗаслы гіжны-заводітчыҗасөс бостны сојбордјөдныс да јона відчісөмөн, мелыніка велөдны збојжыка тувтчавны, пагкыджыка вославны,—колө вөлі том гіжыҗаслы отсавны бурмөдны гіжангамнысө. Сы-вөсна пролетаріат-нога комі гіжыҗаслөн ассотсіатсіјаыс јона зілө. Сіјө бостгөс чүждөдны том гіжыҗас уҗөн, отсавны најө уҗлы сөвмөдчыны, пагкөдны вежөрлунсө, гөгөрвоөдны пролетаріат-нога ідеологіјасө.

Кыҗі КАПП чүждөдө гіжны-бостгыҗас уҗөн? Ас-журнал-пырыс, сетчө крөтіка кадыг-кадө сетөмөн гіжны-бостгыҗас уҗ-вылө дај бура-нын гіжыҗас комі поетјас література-вылө (бур комі поетјаслөн гіжөдјасыс крөтікујтчөны том гіжыҗаслы гөгөрвоана-ногөн). Література техника-јылыг журналын сорны нуөдөмөн. „Ордым“ эоныс мед-уна вынсө дај местасө сетө том гіжыҗаслы отсалөм-вылө, најө уҗөн чүждөдөм-вылө.

Сөмын куш „Ордым“-пырыд том гижыгјасөс чүждөдөмыд ещана. Ем мөд бур туј гижны-бостгыгјаслыг гижангамсө бурмөдөм-вылө,—литература кружокјас. Литература кружокјас-пыр ми вермам јона тојыштны воэө том гижыгјаслыг гижангамнысө. Сыкынзи литература кружокјасыд котыртчөмнаныс да ас ужнаныс гетасны мукөд колана торјас. Најө вермасны өдзөдны выл гижыгјаслыг петөмсө, комі поетјас лыд содомсө. Најө ас ужнаныс вермасны бура төдмавны кушөмжык колө лоны пролетариат-нога идеологияа литературалы, пыдыгаңжык велөдны литература техникасө, сөгга өтув лөгөдны буржык комі гижөдјас (кружокас гижны-бостгыглыг кушөмкө гижөд печатајттөз критікујтөмөн да кыт-сурө гижыгыслы вежлавны щөктөмөн). Литература кружокјас вермасны јона пагкыда нуөдны художествоа литератураөн комі јөзөс төдмөдан уж.

Литература кружокјастө лөгөдавны поэө уналаын. Сөрт, быд сиктын сещөм кружокјастө он-на вермы лөгөдны, абу быдлаын ужнас бур чүждөдыгыс-да. Мед-војдөр, тајө кадјасын поэө лөгөдавны литература кружокјастө сиктјасын, көні емөг гырыг школајас либө емөг КАПП-са шленјас. Татчөјасө кружокјастө поэө лөгөдны. дај поэө бура сувтөдны кружокас ужсө. Школајасын-өд емөг литература велөдыг учітельјас. Најө вермасны бура чүждөдны кружокса ужнас. Кружокас колө котыртны школаас велөдчыгјаспыгыс дај матысса сиктјасыг гижны-заводітчыгјасөс да литератураөн төдмагны көсјыгјасөс.

Литература кружокјаслы колө нуөдны со кушөм ужјас. Чукөртчывлөмјас-вылын відлавны кушөмкө гижөдјас „Ордымыг“ либө ас-кружокса шленлыг да гөгөрбок сорнітны (критікујтны) сы-жылыг. Гижөд-живгыс сорнітнысө колө содержаңне-бокгаңыс дај техника-бокгаңыс. Сдержаңнесө колө відлавны—шогмана абу сижө пролетариат-нога идеология-сөрти. Колө чукөртчылөмјас-вылын төдмагны КАПП мөд конферентсја шуөмјасөн. Поэө зик торјөн панны сорні і литература техника-жылыг. *) Кружоклы колө бостгыны леэны кіпомыг гижөмөн комі художествоа литература журнал. Сетчө сујавны гижөдјас кружокса шленјаслыг. Кіпомыг леэөм журналјасыд емөг-нын өткымын школајасын (шуам, совпартшколаын). Сещөм журнал леэөмыс зев буртор сетө: ышөдө том гижыгјасөс гижөм-вылө, отсалө бурмөдны кружокса шленјаслыг гижангамнысө. Кружоклы колө кадыг-кадө вөчавлыны комі рытјас јөзөс художествоа литератураөн төдмөдөм-могыс да литературасө јонжыка лыфдыны бөстгөдөм-могыс.

*) Локтан нумерын „Ордымын“ ми леэам программа литература кружокјасын ужалөм-жылыг. Өні, программасө леэтөз, кружокјаслы поэө төдмагны КАПП конферентсја шуөмјасөн, відлавны гижөдјас Сим-Ваңлыг, Бија-өгырлыг, Ічөт-Іванлыг, төдмагны на-вылө гижлөм критікаөн „Ордымын“ да сорнітны кружокад. Поэө і мукөд гижыгјаслыг гижөдјассө відлавны.

КАПП-лөн правленъеыс öтүв жözс велöдaн жүкöдкöд шыöд-чис облагтувса быд гырыг школајасö лїтература кружокјас котыр-тöм-ылыг. Сїжö шыöдчöм-гертыыс öнї-кежлö (мїжанлы жүбрјас воöм-јас-гертї) кружокјассö лögöдалöмаöс Сереговса семїлеткаын, Помöсдїнса да Абјачојса крестана том жöz школајасын, Сыктывдїн-карса мöд ступеъса школаын.

Лїтература кружокјас лögöдалöмөн, најö уж-пыр мї вермам содтыны комї гїжыгјаслыг лыдсö, сöвмöдны том гїжыгöс, гögöрво-öдны сїжös пролетарїат-нога їдеологїаөн, бурмöдны гїжангамсö. Тајö ставыс зев колö пролетарїат-нога комї художествоа лїтера-тура вынжöрмöдöмлы да озырмöдöмлы. Мї надејтчам, гїжны-бост-гысјас агныс, школајас дај мукöд обшествоса органїзатсїјајас бост-гасны лögöдавны сїктјасын комї художествоа лїтература кружокјас.

Виль-Паш.

Содтам коми ворсанторјас.

Сіктјасын, јөз-костса мукөд жүгдөдчан ужкөд щөщ, паскаліс стсена-вылын ворсөм (спектакагөм). Быд сіктын-нын пөштї емөс стсенајас, драмкружокјас. Тајө ужыс коми сіктјасө паскаліс јөз-костса мукөд-сікас уж-дорыс воҗык-нын, сіјө мед-өdjө воіс јөз-бердөҗ.

Мөд-ногөн ез-і вермы лоны. Стсена-вывгаң петкөдлантор ві-қөдыҗаслы медга гөгөрвоана. Те вөч ыҗыд доклад, лібө лыҗы куҗ лектсіја—сіјө еща-на гетас кывзыҗаслы. Сы-јылыг-жө-кө пет-көдлан стсена-вывгаң (спектаклөн), сені віқөдыҗыс ставсө гіннас адҗылас, зев бура гөгөрвоас. Сы-вөсна колө шуны, стсена-вылын ворсөм (спектаклјас вөчалөм) міјан ужын зев ыҗыдтор. Сылы колө быдногыс отсавны, паскөдны сіјө ужсө.

Сіктјасын художествоа ужө кутчіггөн мі медга јона мыщам-гам ворсанторјас (пјессајас) абутөм-вылө. Сіктјасгаң корөны міјан-лыг бур ворсанторјас да міча ғыланкывјас, сөмын мі гетнысө зев еща вермам. Ғерт, вель уна-нын ем коми ворсанторјыд, сөмын ун-җыксө, на-пыщкыс сіктјасын пуктывлөмаөс-нын. Сегга бурҗык ворсанторјас абутөм-вөсна, унаыс сіктјасын пуктывлөны лок, ідео-логіја-бокгаң туйтөм ворсанторјас. Бур коми ворсанторјастөг коми художествоа уж кыпөдны, коми театр лөгөдны да паскөдны он вер-мы. Сы-вөсна коми гіҗыҗаслы колө зільны гетны сіктјасө бурҗык коми ворсанторјас, кодјас отсаласны коми јөзлы кыпөдны культура, лөгөдны, виль оласног.

Міјан емөг-нын коми драматургјас, најө вермасны гетны бур ворсанторјастө. Озырмөдны да содтыны драмаа література—налөн ыҗыд мог.

Мед-ескө ыштөдны коми гіҗыҗасөс гіҗны коми ворсанторјас, Коми областувса војтырөс велөдан-јукөд вогтө конкурс бур коми ворсанторјас (пјессајас)-вылө.

Конкурс нуөдан условјејасыс тыдалө—ворсанторсө колө гіҗны асгаңыд (орігінальнөс), мед сурөссө да сужетсө абу вөлі бөгтөма мөд гіҗыҗылыс (мөд ворсанторјыс-лы, вігтыс-лы). Сегга ідео-логіја-бокгаңыс мед вөлі сіјө тужана, мед вөлі кыскө виль оласногө. Пет-көдлө олөмгыс ыҗыдҗыктор (посңитор-јывыс-кө ворсанторјад гі-жан, сіјө аггыс коланлунсө вермас воштыны).

Міжан өні коммунист партиялөн, советвластлөн, дај став ужалыг јөзыслөн мед-ыжыд мөг--кыпөдны овмөс да культура, дорны сотсиализм-нога олөм. Литературалы оз поҗ колтчыны олөмгыс, оз поҗ сыыг вешыны бокө. Сы-вөсна ворсанторјасыт мед вөлі лолалөны олөмөн, ыжыд уҗ вөчөмөн.

ҫерт, куш агиткајасыд оз-жө ковны конкурс-вылад, најө бурсө еща сетөны виҗөдыгјаслы. Ворсанторјастө колө гижны мича художествоа, образнеј комі литература кывјөн. Сещөм ворсанторјасыс, гонорар-кынҗі, кутасны сетны преміјаяс (виҗөд условіејассө). Конкурс-вылө суртөм ворсанторјассө (жюри-ыс премірујтнысө бөрјас мед-бур ворсанторјассө) ыстасны Комі ыга леҗанінө, на-пыщкыг тујанајассө леҗасны-жө.

Комі гижыгјас, вай, гөлөмыг бөгтчыламөј таяө уҗас, содтам да озырмөдам комі репертуар. Уна сурс-лыда јөз видчигөны мјанлыг бур комі ворсанторјас.

БУР КОМІ ПЈЕСАЈАС-ВЫЛӨ НУӨДӘМ КОНКУРС.

(КОНКУРСЛӨН УСЛОВЈЕЈАСЫС).

1. Пјеса (драма, көт комедіја, көт опера) мед вөлі сурөснас да течаснас выль (орігінальней).

2. Мед вөлі ідеологіјанас выль оласногө кыскана да петкөдлө ыжыджыктор олөм-герыслыг (шуам көт, колкозјас-јылыг, јенлы ескөмкөд вермагөм-јылыг, выль олан-гам лөгөдөм-јылыг, да с. в.).

3. Мед вөлі гижөма міча комі художествоа література кывјөн (куш агіткајас оз шогмыны).

4. Мед ез вөв вывті гөкыд пуктыны (обстановка-бокгаһыс да ворсыгјас лыднас), медым поэіс ворсны комі гіктјасын.

5. Буржык пјесајаслы лө гетөма дас преміја (гонорарыг отдор): 1 преміја 200 шайта, 1 преміја 150 шайта, 2 преміја 100 шайта, 3 преміја 75 шайта, 3 преміја 50 шайта.

6. Конкурслөн строқыс: 1928 вога декабр 15-өд лунгаһ, 1929 вога мај 1-д лунөз. Журыс кутас відлавны пјесајассө мај 1-ја лунбөрын. Журіас пырөны представітельјас: Обоносаһ—Попов Ö., Обкомгаһ—Којушов I., КАПП-гаһ—Надејев Ö., Комі һига леқанінаһ—Оботуров I. да Облытгаһ представітель.

7. Пјесајассө, отар лытбокас гижөмөн, лыбө машинкаһн печатајтөмөн, ыставны колө тащөм адрес-куча:

Сыктывдін-кар, Обоно, комі пјеса конкурс-вылө. Конкурс-јылыг нуөдны јуагөм-гіжасөм Обонокөд-жө.

8. Пјесајас ыставны колө кущөмкө февізјас-улын (оз ков гижыгјасыслы аггыныс һимовсө пасјавны) да тупкөса торја конвертө щөщ колө пуктыны гижөд, кытчө пасјыны гижыглыг тыр һимовсө, февізсө да адрессө.

9. Тујана пјесајас, кодјас оз сурны преміја-вылө, щөщ кутасны бөгтчыны комі һига леқанінын печатајтөм-вылө, гижыгјаслы гонорар мынтөмөн.

10. Комі гижыгјаслы щөщ колө зільжыка бөгтчыны лөсөдавны комі сыланкывјас. Выль (орігінальней), сыланкывјас, орігінальней мотивјасөн кутасны премірујтчыны-жө. (Тайө во-гөгөр, а һе конкурс строкын сөмын).

Комі Областувса Војтырөс Велөдан јукөд.

Челадлы лыдданјас.

Војт.

Рытын.

Рөмыд-коф. Шыңитөв. Паччөрын меліа,
Чөскыда, ныр-горөн мојдө гөд каң.
Гөбөчвыв-лабічын өшіңлаң паныда
Сащвиқө нылкатор—шаңғыс-өд шаң.

Јурғыс праџмөма, гінвоқө өшјөма,
Вештыштны оз ешты—ужыс-өд тыр:
Колө, со, акаңөс ештөдны, пывгөдны,
Чуманө пуктөмөн гычөдны дыр.

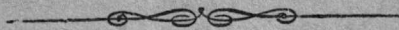
Мам петіс ідрасны. Бат муніс котлығны.
Өтнасөн турөдчө зөлаңік ныв,
Лөз јурсө лајкјөдлө, езы шы гөлөснас
Оз-өмөј лөгыда, мајбырөј, гыв!

Мам пыріс керкаө, пөртчыгіс, біагіс,
Пачвоқдор-лабічыг відліс һаңшом,
Назөһік зузгансө брус-вылө катөдіс—
Пемыдын ворсығлөн һуммуніс вом.

Комі-аң оз ешты кі-вежің пукавны,
Оз ешты челадкөд телкујтны дыр—
Нылыслыг лөзјассө пельсајас вештыштіс,
Мөдөдчіс швыргыны пырыстөм-пыр.

Бура дыр ныв сетөн мамыскөд тольөдчіс,
Јуагіс-вігтагіс, нокгіс быдног,
Бөрја-пөм жугыльміс, пельөсө көкылтчіс...
Шабді-сөз јурсілөн ун оз-ө лок?

Пырыга улылөлөн нылөс мам вердыштіс,
Пөлатө вольсалис бағыслыг паг,
Јурулас сукманшөј јокмылөн сујыштіс...
—Вод сегга, роч-акаң, вольпасыд даг!

Кыр-жылын.

Міжан сиктсаң абу ылын
Жужыд выјім кыр.
Празник-лунјасө кыр-жылын
Челадыс зик тыр.

dadfön іслалөны јона—
Некод вег оз ов.
Іслалөмыд налы dona,
Мукөдтор оз ков.

dadныс ödјө налөн жургө,
Тувө кызі һөв.
Мукөд möda-mödcө гургө,
Бытө вергөтө вөв.

Сетчө вочасөн пыр codö
Посні ныв да зон.
Көзыд војтөв најөс сотө,
Чужөмныс гөрд-дон.

Сөмын көзыдыс оз повны
Kodлөн выјім dad.
Шоныд керкаын оз овны,
Оз-кө видчы бат.

Челафјаслөн дурөм-ворсөм
Регыдөн оз быр.
Нөрыс-жылын гылөм-горзөм
Кылө рытөз пыр.

Міжан гіжасём.

Том комі гіжыяслы. Бөрја тёлыяснас „Ордым“—журнал редакціјаё чукёр-міс гіжны-бостчыяслөн уна гіжддјас (кывбурјас да вістјас). Оні-кежлө редакціја ставсё відлаліс. Унжыкыс на-пышкыс оз тужны. Тујанајассё леґам локтан номерјасё. Торјён-торјён быд гіжыглы јуёртны огё вермёј. Воґё-кежлө кутам гіжны „Міжан гіжасёмын“ быд гіжыглы, кодлыс гіжддсё огё леґёј, кутам індыны мыј-вёсна оз пет.

Кельд-кёртлы. (Љет) Тугыс вістјастё леґам. Мёддёмјас-пышчыд тенад унжыкыс оз тужны. Термаёмыд гіжіґад—абу мёвпыштлёмыд сурёс-јывыс буржыка. Художествоа гіжддыд-ёд термаёмнад оз артмы. Гіж воґё.

Тіт-Паш-Ваґлы. (Мёскуа). „Мынім ётік кёјиныс“—німа вістыд оз мун. Віст-тё абу кужомыд течнысё, кывјыс ескё-і лёгыд-да. Колё буржыка мёвпыштлыны сурёстё течігён.

Г. Којушевлы (доґ). Кывбурыд оз мун. Технікаыс абу, сесґа кывјасыс абу мічаёс. Сурёссё ескё бостомыд бурёс-да, сёмын абу кужомыд помёчыс веґкыда нудны.

Габё-Ваґлы. (Палаґґа). „Кёрттуј-вылө волім“—німа вістыд оз мун. Гіждмыд гажтёма, нужддлёмыд быд воґков, быд ічёт-торсё-нын пасјёмыд. Мед-воґеаґыс да мед-бёрбчыс ётік картіна—ніном бурасё оз веґлае. Колі петкёдлыны вістад кёрттујыслыс коланлунсё художествоа гіжддён. Гіжан-самыд тенад ем, сёмын јонжыка мёвпыштлёмён колё бостчыны вісттё гіжны, коланторјасжык сетчё сујны, а не ставсё, мыј аґылёмыд ённад.

Вееволод Омралы. (Мылдін). „Овмёс олём“—німа вістыд оз мун. Тащём ыжыдтор-јывыд кык-кујім кывјён он вермы бура да веґкыда віставны. Сесґа іґејаыс абу. Лыґдан-да „пёс-ні кёґыд“—некущём впечатлеґне јурад оз кол.

Парпен-Олькы. „Ічёт-дырґа олём“—німа кывбурыд оз мун. Кывјассё те бостомыд Јогор Колегов гіжддыс—сылён тащём кывбурыс ем-жё. Абу лёгыд, друґё, јёз кывбуртё аґыд-пыґдґі мёддённы.

ЖУРИНАЛЫГ.

Листбоқжас.

Өтүвжөн вожфнымос вежам. Выл-Паш.	5.
Ас-выланым виқодлам	6.
Фемјан Беднеј. Выл-Паш.	10.
Комі гыжыяслон мед-воқза өтүвтчылөмыс. Ильа-Вас.	14.

Комі художествоа лытература.

Қоқувјас содöны. К. Игнатов.	25.
Бураң. М. Н. Лебедев.	26.
Пеша-дорын пукала. Кон.-Ол.	42.
* * * Сук-Парма.	43.
Сандрік-Мікол (шмоңитөм). Тіма-Вен.	44.

Критика.

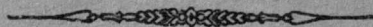
М. Н. Лебедев. Сан-Антус.	45.
--	-----

Міјан уқным:

Отсалам том гыжыяслы. Жугыл.	55.
Содтам комі ворсанторјас. Выл-Паш.	58.
Бур комі пјесајас-вылө нуöдам конкурс	60.

Чельафлы лыфғанјас.

Рытын. Војт.	61.
Қыр-јылын. домна-Іван-Вас.	62.

Иш. № 5

Ответственный редактор: Н. П. Попов.

Редколлегия: { Савин В. А.
Оботуров И. И.

ПОДПИСЫВАЙТЕСЬ
— на 1929 год —

НА ДВУХНЕДЕЛЬНЫЙ
ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ
ЖУРНАЛ
КОМИ ОК ВКП(б) и ОИК

КОМИМУ
— КОМИ КРАЙ —

ЖУРНАЛ
СТАВИТ СВОЕЙ ЗАДАЧЕЙ
возможно всестороннее освещение и разработку
вопросов политической, хозяйственно-экономи-
ческой и культурной жизни Коми края.

Подписная плата.

	На 1 месяц.	На 3 месяца.	На 6 месяцев.	На 12 месяцев.
Для учреждений и организаций	75 к.	2—25	4—25	8—25
Для частных лиц	75 к.	1—75	3—00	5—00

Отдельный номер—40 коп.

ИМЕЮТСЯ В ПРОДАЖЕ КОМПЛЕКТЫ ЖУРНАЛА:

по цене: { за 1924 г. (без № 1—2) . 2 р.— к.
" 1925 г. . . . . 3 р.— к.
" 1926 г. . . . . 4 р.—50 к.
" 1927 г. . . . . 4 р.—50 к.
" 1928 г. . . . . 4 р.—50 к.

Адрес редакции журнала:
— г. Устьысольск, Коми область, Набережная 41. —

7393

Торја-номерби ньбысјаслы доныс —50 ур.

Нэж Коми
1-1